

Naiste Hääl

Eesti Naisorganisatsioonide Liidu
Häälekandja

Nr 8

SISUKORD: Rohkem poliitilist kasvatust. — Eesti naised, Belgia kuningas ja veel midagi muud. — Kuidas tutvustada noorsugu Rahvasteliiduga? — Kas vajame vormiriideid? — Muljeid E. N. Liidu kultuuritööst Petserimaal. — Neeгри pilli järele. — Oh kodumaa. — Väike ülevaade pesemisest ja suudlemisest mitmesuguste rahvaste juures. — Film naiste elust. — Kroonika.

PERENAINE: Kodu korrast ja kaunistamisest. — Mõni sõna toitmisest. — Koduloomade surised vaenlased ja nende hävitamine. — Katkeid lastehoiust. — Kodukäsitöö osa. — Tululikud teated.

“Naiste hääl”

**Eesti Naisorganisatsioonide Liidu häälekandja.
Ilmub 1 kord kuus.**

Toimetaja: MARIE REISIK.

Väljaandja: E. Naisorganisatsioonide Liit.

Toimetus ja talitus asub: TALLINNAS, Jaani t. 3.
Avatud kella 10—2. Telefon 13-26.

Toimetaja kodune aadr.: Jaani t. 9. Tel. 13-91.

**Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused ja teised lehe-
tellimiste vastuvõtjad.**

Tellimise hind: veerandaastaks — 90 mk., pooleksaastaks — 150 mk., aastaks —
300 mk. Üksiknumber — 30 mk.

Kuulutuste hind: terve lehekülg — 3000 mk., 1 mm. ühel veerul — 10 mk.

„Naiste Hääle“ ja „Naiste Töö ja Elu“ poolaastatellijad
uuendage oma tellimisi.

„Naiste Hääle“ tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused üle terve riigi.

„Naiste Hääle“ aasta- ja poolaastatellijad saavad hinnata kaasande:
„Kevade- ja suvemoed“.

Moelehes on 67 moodi, 5 käsitöökirja ja lõiked.

TEADAANNE.

Käesolevaga teatab E. Naisorganisatsioonide Liit, et juuni kuul s. a. tema häälekandja „Naiste Hääl“ ühines Tartu Naisseltsi häälekandjaga „Naiste Töö ja Elu’ga“. Palume kõiki „Naiste Töö ja Elu“ lugejaid, üksiknumbrimüüjaid ja tellimiste vastuvõtjaid tulevikus kõigis „Naiste Töö ja Elu“ tellimistesse puutuvais küsimustes pöörata „Naiste Hääle“ talituse poole.

E. Naisorganisatsioonide Liit, Tallinn, Jaani tän. 3.

Avatud kella 11—1.

MÄISTE HÄÄL

E. NALSORGANISATSIOONIDE LIIDU HÄALEKANDJA

ühinenud „NAISTE TÖÖ JA ELU'ga“

Nr. 8

Juuli kuul 1927

I aastakäik

Rohkem poliitilist kasvatust.

Demokraatlike riigivõimade väärnähtustest riigivõimude teostamisel on viimasel ajal sageli kõnelnud, on ilgei arvamisi kuuldavale tulnud, mis kõnelevad demokraatia kriisist.

Suuremaks pahaks parlamentariistlike vabariikide juures peetakse asjaolu, et nad ei võimalda poliitiliste parteide rohkuse ning nende omavaheliste intriigide tõttu võimu pärast tugewa ning püsiva valitsuse loomist. Waemalt suudab valitsus oma tegewuse sihtjooned tõmmata, kui kõneldatakse kriisist. Mõistagi, et niisugusel kõikuval alusel seiswad valitsused oma parema tahtmise ja arusaamise juures ei suuda rahwa ja riigi huvides tarvilikke kavatsete teostada, mis omakorda, võib olla, põhjuseks, et neid ei alustatagi, ehk nende lõpuli teostamine rahwa huvide seisukohalt lubamatult venib.

Need puudused avalduvad ka meie riigi elus. Arsenew elu nõuab põhjapanevaid muudatusi, hädatarvilikke korraldusi ja muudatusi, kuid valitsus on võimetu nende läbiwiimiseks. Tundub tungiv vajadus meie riigi korrale vastavate uute seaduste järele, mis kaasa aitaksid demokraatlike põhimõtete lewinemisele rahwa laiemates kihides, tema igapäevseis eluavalduis, mis võimaldaks sellega riigi kodaniku kasvatamist ning, et ei oleks meie ainult demokraatlike pealkirja all, vaid oleksime tõsised demokraadid. Tõsise ja produktiivse töö ajemel rahwa kasuks kõneldatakse meil tihtigi ainult rahwa koosolekul nendest vajadustest selleks, et teisi poliitilisi koondusi maha teha ning end ülistada.

Arusaadav, et kirjeldatud olukorra lahendamiseks teid otsitakse ja ikka ja jälle kõneldatakse parteide arvu vähendamise tarvidusest ning valitsuse võimu kõvendamisest. Selle sihi saavutamiseks peetakse ühelt poolt tarvilikuks põhiseadust vastavalt muuta ning presidendi instituut sisse seada, valijate ning valitavate wabaduse tsensuse tõstmist ning poliitiliste parteide, kes tea-

tud minimaalset arvu esitajaid valimistel ei ole jaanud, kõrvaldamine rahwaestuskoogu tööst (meie valimise seaduse muudatuses 1926 a. on viimane motiiv teostust leidnud).

Kuid waemalt võib oletada, et ülaltähendatud suunas kavatsetud seaduse muudatused meie vabariigi valitsemise wiisi juures tuntawat terwendust toowad. Et presidendi instituut jaks lõpuliiks päästewahendiks ei ojutu, võib järeleluda juba sellest, et vabariikides kus ta olemas, riigi elu samade pahede all kannatab, ning mõnest neist omakorda presidendi isegi kuniingaga või diktaatori institutidiga soovitakse asetada. Ka ei too valijate wanuse tõstmine mõne aasta võrra isendaist veel kaasa valijate poliitilist küpsust, kui tegelik elu näitab, et riigi kodaniku kasvatusele isel oma küpsenas eas sama vastuvõtlik on poliitilise demagoogiale, kui oma 20-tes aastates, ning oma häälte valimistel kaaskodaniku või parteilise kihutustöö mõjul sellele poliitilisele parteile annab, kellel tegelikult tema huvid kõige vähem südamel peal, soodustades sellega demagoogiat, riigi ja rahwa üldhuwidele otse wastuääwat kiharimulist parteipoliitikat.

Et demokraatline riigi kord kõige paremini soodustaks rahwa head käekäiku, rahuldada suudaks tema vajadust, selleks on kõige pealt tarvilik, et rahwa hulga, kes võimu teostamisest valimise, rahwa hääletuse ja rahwaalgatuse teel osa võtavad, oleks poliitiliselt kasvatatud, et nad riigi võimu teostamisel tegutseksid teadlikult, et kuuludes küll oma huwide poolest mitmesugustesse ühiskondlistesse koondustesse, nad peale kitta kildkonna huwide aru saaks ka riigi ja rahwa üldhuwidest.

Ainult teadlikkude riigi kodanikkude kasvatamine päästab meid aja jooksul demokraatliku riigivõimade pahedest, hävitab pinna rohkearvuliste poliitiliste erakondade tekkimisele, kes tegelikult ei ole ühegi loomu-

likult tekkinud ühiskondlike grupi huvide esitajad, vaid kes võimule pääsemiseks igasuguseid demagoogilisi võtteid tarvitavad, selleks et massi mitmesugustest lihtsust oma poole meelitada. Võib öelda, et niikaua kui laiemaad rahva lihid ei ole omanud demokraatlikule korrale tarvilikku poliitilist arusaamist, kestavad rahva head käekäitu takistavad poliitiliste koonduste omavahelised intriigid ning jäävad tagajärjeks riigi poliitilise elu terwendamise suunas ettevõetavad põhiseaduse muudatused.

Poliitilise kasvatuse otstarbel tuleks meil rohkem tähelepanu pöörata poliitilise elu avalduste ja nende aluste selgitamistele ning hindamistele. Ei ole vabandam rahvavalitsuslike riigi kodanikkude ühiskondlik

juhtumine poliitilise, seda vähem veel haritud lihtsustesse kuuluvate poliitiline kasvatamatus ja ühiskondlik, vaid otse selle vastu peaks viimased püüdma mitte ainult ennakult vaid ka oma kaaskodanikke selles juhtes arendada. Ei tohiks meid heidutada selles kasvatustöös lihtsust kodaniku õiglustunnet haavata, riigi olemasolu tõnistada poliitiliste koonduste teguviisi, kui teame, et rahva hulkade poliitilise arusaamise tõstmisega muutub rahva huvide tõstise teostamise suunas ka rahva ehitusliku parteiline koosseis ning selle võimulusebinud võimu pärast.

Sellepärast, meie riigi ja rahva parema tulevikuni mel kasvatagem teadlikke riigi kodanikke! E. A.

Cesti naised, Belgia kuningas ja veel midagi muud.

Belgia kuningas on üks kummaline kuningas. Ta on niivõrd vähe täidetud ehoanemate raudriietatud vaimust, kuninglikust tõrgusest ja tardunud õuesere-mooniast, et tal jattub aega ning tahtmist tunda huvi elavast inimesest, elavast rahvast ja inimese elust.

Ükskord luges Belgia välisminister Vandervelde, ise sotsialist, parlamendis otte kirjutuse. See oli täis humaniust, sõprust inimese vastu ja arusaamist ka väikeste inimese seisutorra kohta. Oli ju parlamendis arutusel just väikeste inimeste hädade kohta käiv seaduse eelõndu, mille vastu arvastid tarviliku olewat seista mõned ringkonnad. Ja kui siis nende vastuseisjate poolt põlgavalt küsiti, misjuguine sotsialist kirja on kirjutanud, õnitus Vandervelde ilufas seisutorrast. Ta võis vastata küsijale, et kirja pole kirjutanud ei mingijuguine sotsialist, vaid — Belgia kuningas.

Ei, Belgia kuningas ei ole tõepoolest sotsialist, jelles pole tahtlust. Aga, nähtavasti on ta parem kui mõnigi meist, sest ta on elav inimene. Sellena, elava hingelise inimesena, jattub tal huvi nii mõnegi asja kohta, millest huvituda allpool enda väärtust tunnevad olewat isegi mõne õige väikeste riigi õige väikeste ministrid ja riigivanemad.

Nii näiteks jattub Belgia kuningal huvi Cesti vastu. Sellesama Cesti vastu, kellest välismaail mitte dieti ei teata, kas ta asub kuski Valge mere ääres või Tšheho-Slovakia piiril. Isegi rohkem, Belgia kuningal jattub huvi Cesti naise vastu ja tema poliitilise tegewuse vastu. Kui meie saadik Pariisis, Karl Robert Pusta lord kolnveerand tundi Belgia kuningaga juttu vestis päris inimese kombel — olgu omavahel beldud, mitte iga surelik ei saa nii mõnegi meie saadikuga juttu vesta kolnveerand tundi päris inimese kombel — küsis Belgia kuningas temalt midagi, mis meid siin Cestis äärmiselt ällatab ja isegi paneb mõtlemata.

Belgia kuningas küsis nimelt — muuseas, aga küsis,

kuidas see tuleb, et meil, kus ometi naistel valimisõigus, naisjaadikuid parlamendis ei ole ja veel, kuidas see tuleb, et naised mitte ei vali oma esitajateks naisi. Belgia kuningas tuletas meele Cesti naise, kes kodumaal on ometi õige viimased selles mõttes, et nende huvid, nende soovid ja tarvidused, ka nende kogemused üldse ei tule arvesse; et neid pole üldse olemas ja et neile ei kingita tähelepanu isegi mitte siis, kui tõepoolest mitte midagi enam pole teha.

Cesti „elu ja olu“ on Belgia kuningale täiesti võõras. Sellest siis tuligi, et ta võis ära efsida niisuguse küsimuse juure. Ta ei aimanud, et Cestis valitseb tarkade meeste üleproduktioon, meeste, kes juba sündimise eesõigusest on määratud olema kompetendid erandita kõigi küsimuste kohta, algades metsakauplemisest kuni rinnalaste mähkimiseni. Ei ole meie riiklikus elus ühtegi niisugust ala, kus waja oleks just nimelt naise abi ja naise kätt, sest meie mehed, eriti veel need, kelle elukutseks on olla rahva esitajad, on varustatud uni-versaal võimetega igasuguste ühiskondliku elu nähtuste juhtimisel. Nagu Ameerikas ja Euroopa suur-linnades on uni-versaal kaubamajad, milles inimene võib saada kõik, algades trufnõbbist kuni grammofoni ja koduloomadeni.

Belgia kuningas waene ei aimagi, et õige ülekõrgem olemus maailmas on Cesti naine. Ta teeb ära igapäevase musta töõ, see on tema jaoks suur ja austaw osa küllalt. Võida ära teha seda, mis muidu tüütaks jumalast määratud looduse ijandat! Küllalt armu, et temale lubataise sünnitada last — kuidas see kasvatatakse ja inimeseks teha, see pole enam tema määrata, selleks on teised. Need teised — mehed muidugi, ehitavad rinnalaste kodud, kus lapsed ei saa pesta, aga nemad teavad ju paremini, kas last üldse on waja weega lasta koftu puutada või mitte.

Need teised — mehed muidugi — määravad ise, mis lapsed peavad õppima koolides ja kodudes. Nemad ise

määravad mitte ainult lapsi, vaid ka naiste töö ning elu. Ütlewad, mis naine tohib ja mitte ei tohi, mis temale kõlbab ja mitte ei kõlba; kui ta raha teenib, kuidas ja kuiwõrd ta seda ise tohib tarvitada, kellele anda, kellele mitte. Mees ise teeb seadused, mees ise mõistab kohut, mees ise juhib kõi ke ja jätab naisele jumala ning mehe poolt ettenähtud alistumise. Mil-lekski peab ometi hea olema ka naine!

Waeue Belaja kuningas küsis weel midagi muud. Nimelt, kuidas see tuleb, et Gesti naine ei walt oma ehtajaks ja huwide kaitstjaks parlamenti naissi. Ta tahtis wist weel juure lüüda, miks terwelt pool selts-konnast, mille ometi moodustab naine, nii ükskõikset lepih enda tahaplaanile jätmisega. Kuningas ei tea wist, et naise waenlane on mitte ainult ja mitte kõi ac rohkem mees, waid ka naine ise. Ta ei tea, et Gesti naisele poliitiline ühediatusus, walimisõigus lan-ges sülle otsekõhe taewast. See Gesti naine ei aima-i oma enamikus, et teiste rahwaste naised sellesama eest, mis neile sülle lannaenud, on wannud wälja loagu oma elu ja hinge, on wõidelnud ja kannatanud selle eest, olles lõpmatute mõnituste, pilgete ja hadwaksapanu märk-lauaks, lastes endale sadada kaela kõi k, mis iganes wõib wälja mõtelda rumalus, toorus ja aastafadade pimestus.

Et naine seda aqa mitte ei kannatanud miidbu, au pära-st, olla kannataja, waid ära tundes, et tema abi waja on raskete wiiaade kõrwaldamisel, mis ühiskondli-kus elus on tekkunud ühekülgse seadusandluse ja ühe-külgse ülewõimu mõjul. Gesti naine aqa weel pole nii kaugel, et ta oleks teadliik oma ja oma lapsi huwi-dest ja ka sellest, et ta neid saab maksma panna ja kaitsta ainult naise kaudu. Etalau weel näeb ta me-hest oma jumalast seatud eestkõikjat ning juhti. Ta loodab, usub ja — kannatab. Need on wastuwaidle-

Belgia kuningas Albert.

matult kõi woorused, aga jumal hoidku meid heaks kiit-mast wooruste kogu.

Meie ei tea, kahjuks, mis wastas härra Jaadif Pusta Belgia kuningale. „Maiste Hääl“ ei ulata küll mitte kuningani, siiski wõiksinne siinkohal temale awal-dada tänu liigitawa ja meile nii harjumatu huwi eest. Ja kui wastaksinne, ütleksinne temale umbes: „Gesti naine ei ole küll mitte prohwet, ta pole aga sellest hoolimata armas oma ijamaal.“ h—i.

Kuidas tutvustada noorfugu Rahwasteliiduga.

Meie nägime, kuidas Rahwasteliit töötab: jum-i-wõimu on tal wähe, ta algatab, teeb ettepanekuid ja mõjub oma kõlblise autoriteediga. Tähtsam aluslause on: ilma asjade ajamisel tuleb loomulikmaks wiisiks lugeda rahwuswahelist koostööd. Wanem põlv on üle elanud sõda ja rewolutsioone, egoistlikud kired on lõf-felse lõõnud, minewik ripub küljes, rahwuswahelise koostöö tarwidus ei ole kaugelki weel üldtunnustatud. Kuid kõi igatfeme uut ilma, kus walitseks rahu, wäline ja seesmine. Zuba 5. ja 6. Rahwasteliidu täiskogu koosolekul juhiti selle peale tähelepamu, et tarwis on noortpõlwe tutvustada nute aadetega ja seda kaswa-tada rahwuswahelises waimus, sest noorpõlv on kut-sutud looma seda igatsetud uut ilma. Otsustati ellu kutsuda asjatundjate alamkomisjon rahwuswahelise waimlise koostöö instituidi juure, kes igakülgset muriks küsimust, kuidas kõi ge otstarbekohasemalt noori tut-

wustada Rahwasteliiduga ja kuidas mitme riigi noori üksiteisele lähendada.

Alamkomisjon seisab koos kuulsatest teadlastest, kelle nimetamisel silmas peeti nende kogemusi kaswatus-töös. Rahwuswahelise Raisliidu ettepanekul waliti siina pr. Drehfus-Barney. Komisjoni arwates ei tohi sarnase töö juures puududa naine, kuna naisel ju tähtis osa etendada noorte üseloomu kujundamisel.

Kerge ei olnud selle komisjoni töö mitte, tema kompetents oli ju loomulikult piiratud. Rahwusline ja kõlbline kaswatus seisawad loomulikult wäljaspool tema kompetentsi. Oma esimesel koosolekul Genfis 3. juunil 1926 jagas komisjon oma töö kahte osja: 1) tutvustamine Rahwasteliiduga, 2) noorte kaswatus rahwuswahelise koostöö waimus. Rahwasteliidu sek-retär pööras kõi kide riikide poole palwega, et need tea-taks omi soowe ja arwamiisi, kuidas noortele tutvus-

tada Rahvasteliitu ja tema sihte. Pea kõik valitsused vastasid. Neid vastuseid koostööst komisjon ja prof. Gilbert Murray, komisjoni esimees, tegi neid Rahvasteliidu nõukogule teatavaks.

Kõik lapsed peaks enne hariduse lõpetamist, vastavalt nende vaimlise arenemisele, õpetusi saama Rahvasteliidu töös ja sihtides ja rahvusvahelise koostöö arenemises. Seda õpetust antagu harilikku kooli õppekava piires. Spetsiaalset rõhku tuleb selle peale panna õpetajate seminarides, ka tuleks lõpuksamitel vastavalt küsimusi esitada, sest tähtsam osa pärastisel õpetuse andmisel langeb õpetaja õlgadele. Õpetust tuleb anda poisis- ja tütarlastele. Valitsused kaudu selle eest hoolt, et seda õpetust tõesti korrapäraselt antakse ja et vastavad õpperaamatud käepärast oleks. Komisjon palub Rahvasteliidu peasekretäri kaalunniisele võtta käsitööalase väljaandmise küsimust, mis ülevaadet paluks Rahvasteliidu tööst. Igal õpetajal peaks käes olema Rahvasteliidu ja Rahvusvahelise Tööhüüva põhikirja lühikeste seletuste ja täpse bibliograafiaga. Oleks soovitatav aeg-ajalt teha ilmutada Rahvasteliidu töö koostööteid, iseäranis selles osas, mis õpetajaid võiks huvitada ja neid saata tähtsamatele

pädagoogilistele ajakirjadele. Nendele, kes algkooli lõpetanud, tuleks jalkata seda õpetust edasiharimise ja kutsekoolides, õhtukursustel jne., kuidas see õpilastele kõige kohasem. Kog, mida sellele ainele pühendada tahetaks, samuti koht õppetavas jääks iga riigi enese otsustada, kuid peetakse kõige otstarbekohasemaks seda ainet siduda maadeteaduse, ajaloo- ja kodanikuteaduse tundidega ja võimalikult terve õppimisaja vältusel. Muidugi on õppetöö seda viljakam, mida paremad ja mitmekesisemad on õppeabinõud: lugemismaterjal, filmid, udupildid. Ka võiks siin hea eduga tarvitada raadio aparate.

Haridusjuhtidele soovitataks veel teisi abinõusid, mille hulgas nad seda valiks, mis nende riigi oludele kõige enam vastab. Õpetajatele tuleks võimalbada osa võtta kursustest Genfis ja mujal. Võiks iga aastata kindlaks määrata teatav päev, kus mõni Rahvasteliidu aade laste südamesse istutatakse. See päev võiks püha olla, ja selle pühitsemise põhjust seletatakse. Võib kirjatööde võistlusi välja kuulutada ülemate klasside õpilaste hulgas. Eraorganisatsioonid, Rahvasteliidu seltsid ja teised peaks sarnastel puhkudel koolidesse pääsena, et omalt poolt kaasa aidata neid päevi mõju- rikkamateks muuta. Koolikeses on õpetus vastavalt kõrgemal tasapinnal, võiks isegi kõne alla tulla eri- õppetooli asutamine. Soovitatav oleks, et erikursusi toime pannakse, vähemalt kuus loengut, mis sundus- likud oleks kõigile kuulajatele.

Ametlikult ei suuda kõike korraldada, siin peavad kaasa aitama eraorganisatsioonid, täiendades ja silvendades omalt poolt, mis puudu jääb. Peaulesandeks jääks huvi äratamine kõigis haridusettevõtetes väljaspool kooli, seltsides täiskasvanutele noortele jne. Noortele avaneks nii mõnigi kõsijem ülesanne, näit. abi korraldada mõnele rahvale, keda tabanud on erakorralne õnnetus ehk aidata parandada termishoidliski olusid. Rahvaväliskoolid, tööliste ametühitused, tarvitajate ühited, lugemisringid, spordiühited, skoudid ja teised noorsoo organisatsioonid, kõik võivad kasulikul olla Rahvasteliidu tutvustamisel. Kvalifikud raamatukogud peaks varustatud olema vastava lugemismaterjaliga.

Ajaloo õpperaamatud ei vasta praeguse aja nõudele. Meie soovime, et rahvad üksteisest aru saaks, ära tunneks oma vastastikkuseid kohustusi ja rippuvust, sellepärast tuleb samme astuda, et kaoks igasugune vaenu õhutamine teiste rahvaste vastu ja et nad vastolus ei oleks raamatutega, mis käsitlevad Rahvasteliitu.

Kalitatendatud ettepanekud ei sisalbu midagi võimatut. Walesi koolid Inglismaal näit. mälestavad igal 18. mail esimese Haagi rahukonverentsi avamispäeva. Peetakse loenguid rahumõtte levitamiseks, ilmasõpruse heaks. Walesi lapsed pöörasid raadio teel fogu ilma laste poole: „Meie, Walesi poisid ja tüdrukud, terwitame südamest kõikide maailmal olemate teiste maade lapsi. Meie palume teid sel päeval paluda

Mrs Corbett Ashby,
Rahvusvahelise Naiste poliitiliste õiguste
eest võitlemise liiga juhataja.

taeva õnnistust inimestele, kes töötavad selleks, et rahvusvaheliste tülitüsimuste lahendamise ei sünniks enam sõdade kaudu. Siis ei tule teil, kui kasvate juureks, elada üle seda, et varijevad vihastes, tapvais võitlustes teie maa inimõilmed. Side Rahvasteliiduga olgu teie lipukiri. Rahvasteliit olgu teie kaitseingel, sest tema on teie perekonna ja kodu parem sõber ja varjupaik." Tuhanded noored reageerisid sellele üleskutsele, saatsid vastuterwituse, teiste hulgas ka mõned Eesti koolinoored.

Ka teise küsimuse kohta on komisjoni poolt ettepanekuid tehtud. Kõige rahvusvahelise koostöö aluseks on vastastikune tundmine, ja et teadmisest suurendada, tuleb arendada kokkupuutumist mitmest rahvusest noorte vahel. Õppeaja kestvusel on ju võimalik ainult kindne kokkupuutumine teiste rahvastega. Loengute, piltide, filmide abil äratatakse huvi teiste maade vastu. Koolide vaheline kirj vahetus õpetajate järelkvalvel lähendab noori. Saadud materjal leiab kajutamist teistes tundides. Noorjoo ajakirjades tuleb kaastööd teha ja ajakirju vahetada. Muudugi tähtsam veel on otsekohtene kokkupuutumine, iseäranis ees, mis vastuvõttlik muljetele. Väga soovitatav on perekondadel lappi suveks vahetada. Võiks asutada rahvusvahelisi suvelaagreid, korraldada ekskursioone, kongresse ja koosviibimisi, suveturjusi. Valitsused peaks

siin vastu tulema, alandades sõidutariife, muretjedes kergemini pasje. Tõsiselt peaks pead selle üle murema, kuidas seda kõike aineliselt võimalikuks teha. Vahetada võiks ka noori õpetajaid ja ülikooli õppejõudusid. Oleks soovitatav muretjeda rändavaid kõnelejaid, kes peaks loenguid mitmel maal, iseäranis seal, kus veel vähe teatakse Rahvasteliidust ja tema tööst.

See oleks lühidalt komisjoni aruande sisu, mis kinnitusele läheb Rahvasteliidu nõukogule.

Rahvusvahelise Naistliidu programmis on tähendatud, et meie tahame edendada rahvusvahelist vaimu igal elualal, hariduse, vaimlise koostöö, võitluse abil kunstis, kirjanduses, spordis, reiside kaudu, ergutades rahvuslist ja rahvusvahelist humanist tegevust, toetades kõiki ühendavat Rahvasteliitu. Lady Aberdeen sõnadega: meie ei arva, et oleme leidnud täitja uue tava, meie kutsume lihtsalt kaastööle harilikke rea inimesi, saagu nad teadlikuks jõe kohta, mis meie antud, aga mida nad ei tarvitata. Tegjke igaiüks omale ülesandeks võita üks naine, kes arvab, et tal ei kohustust ega mõju jelles küsimuses ei ole, kuidas edendada maailma rahu ja näidake talle, kuidas kaotada sõja põhjust. Liituge meeste ja naiste hulgaga, kes igalpool püüavad kasvata hea tahtmist rahvaste vahel." Püüdkem kasvata meie kätte usaldatud noori jelles vaimus.

M. Kurs-Olesk.

Kas vajame vormiriideid?

Endisel ajal oli munder ehk vormiriie „kroonu“ riietus. Sest vormiriideid kandsid Vene kroonu ametnikud, kroonu koolide kasvandikud ja õpetajad. Et tsaristlikul Venemaal riigi võim, kroonu, end ikka rõhuvalt, vabadust kitsendavalt avaldas, siis olid kõik tema korraldused meile vastumeelsed. Isegi vormi riideid koolides ei tahtnud meie kanda. Oli see ju vihatud kroonu, kes neid kandma sundis, kes oma koolide õpilasi tahtis eraldada üldisest noorsoost.

„Sikkude lambaist eraldamine“ oligi endise aja vormi riietuse ainuke põhi- ja tagamõte.

Kroonu ametnik oli oma ametvallas „väike tsaar“, tema poole tuli vaadata aukartusega, tema käske täita sõnalausumata. See „väike tsaar“ pidi juba oma isesuguse välimusega eraldama harilikest surelikest ja sellepärast kandis ta mundrit. Mida kõrgem oli ametnik, seda uhkem oli tema munder. Nii sattusid veneaegseist ametnikest eriti võimu hullustusse uhkete mundrite kandjad, see on, kõrgeil kohtadel istujad. Toores upsakus, n. n. mundri uhkus ja vägivalda avaldused igal sammul iseloomustasid neid. Mundrikandjad olid varustatud veel eesõigustega. Nii olid eesõigustatud seisukorras ametnikud; nad tõusid teenistuse redelil, said aadlisesusse ja sellega maksuvabaks.

Kroonu koolide kasvandikud olid samuti eesõigustatud seisukorras. Juba kroonu kooli sisse saamine oli teatud eesõigus, sest igaiüks ei pääsenud sinna. Vastuvõeti ainult piiratud arvul, tehti kitsendusi puuduliku ettevalmistuse ja vanaduse pärast, aga ka seisuslikel ja rahvuslikel põhjustel. Eestkätt oli raskendatud kroonu kesk- ja ülikoolidesse sissepääs muulastele. Need olid õnnelapsed, kes meist, eestlastestki, said takistamatult oma haridust jätkata. Ainult kroonu koolidel olid õigused. Kroonu koolide kasvandikke püüti kasvata ainuvalitsuslikus ja Vene isamaalikus vaimus. Neist pidi võrsuma haritlaste kiht, kes oma keskelt pidi andma uusi ustavaid ametnikke tsaristlikule valitsusele ja kaitsjaid absolutismile. Sellepärast pandi neile selga juba maast madalast „Joosepi kuub“, mis neid pidi eraldama teistest õpilastest. See eesõigustatute eraldamine vormi riidega, „sikkude lammastest lahutamine“, tegi endisel ajal vastumeelseks nii vormiriided kui nende kandjad. Tsaari valitsus jõudis Venemaal oma randa. Meie elame juba 10-dat aastat vabas Eestis. Aga vormi riidest pole meie saanud lahti: neid kantakse sõjaväes, politsei teenistuses, kaitseliidus, koolides ja on isegi kõneldud ametnikkude „univormist.“

Lugupeetud lugeja on küll arvamisel, et mina vormiriiete vastu olen, neid täielikult eitan. Aga sugugi mitte. Ei kujuta enesele ette sõdureid ilma kõigile ühise mundrita, nii kaua kui olemas meil alaline sõjavägi. Sõdurite ilmumine uulitsal mitmekesises riietuses mõjuks halvasti. Samuti on hädatarvilik, et avaliku julgeoleku kaitsjail, politseinikel, oleks kõigile tuntud rietus, et neid igaüks välimuse järgi ära tunneks. Aga ei näe mingit põhjust, et ühesugune rietus peaks olema harilikel tsiviil ametnikel, kuulugu nad kõrgemate ehk alamate hulka. Demokraatliku riigi ametnik seisab oma riigi ja rahva teenistuses, tema asukoht on ametundidel oma ametkonnas, kus ta oma ülesannet täidab ja kõigile kättesaadaw on; erilist riietust ega tunnismärke tema ei vaja. Aga kas on tarvis vormiriideid õpilastele? Keskkoolis kindlasti. Eriti praegusel tõusikluse ajajärgul. Kuid vormiriie ei pea meil olema, nagu Vene ajal, ühe osa noorsoo eraldamine teistest, vaid puht demokraatlik kasvatustabinõu. Ainult sarnasena on tema tarvituselevõtt õigustatud ja tema tarvituselevõtule peab järgnema järjekindel läbi viimine, ainult siis on ta otstarbekohane.

Meie elame demokraatlikus vabariigis, ühtlasi noores ja vaeses riigis. Eestit on nimetatud tõega „asunikude maaks.“ Nagu raske on asunikul algada iseseisvat majapidamist, nii on raske noorel algajal riigil saada kindlale jalale. Nagu meil edasi jõuab ainult see asuniku pere,

kus kõik liikmed rühivad väsimata tööd teha oma kodu heaks, nii jõuab edasi Eesti ainult siis, kui kõigil tema poegadel ja tütaridel on vaid üks eesmärk — töötada oma rahva ja kodumaa kasuks. Aga mida näeme ringi vaadates oma seltskonnas? Tõusikluse vaimu, rumalat mõteteta upsakust, hoolimatust rahva saatuse vastu, töö põlgamist, elu mõnususte tagaajamist, kõigi aadete ja tõsiste ülesannete peale „vilistamist.“ Meie seltskonda edustab tõusik. Ta on loomult laisk ja lodev, täiesti ideelage inimeseke; ta oskab ainult uhkustada oma raha ja upsaka välimusega, prassida kuni varandus vastu peab, siis pahatilti pankrottmeistrit mängida, enesega alla mäge tõmmates veel oma võlauskujaid. Käputäis tõsiseid, ideelisi haritlasi, kes ühtlasi elumuredega koormatud, jäävad täiesti tagaplaanile. Kindel on, et sarnases õhkkonnas Eesti ainult hingitseb. Aga meil on ometi kohustused oma riigi ja rahva ees. Need, kes kaotasid elu vabadusvõitluses, kes oma verega kroonidid Eesti iseseisvuse, need ohverdasid end ainult vabale Eestile, sellele kodumaale, kus peab väärilise koha leidma iga eestlane. Meie ei ole vääriliselt hoolitsenud oma üldise kodu eest; meie majanduselu on läinud tagurpidi, vaesus ja viletsus suurenenud. Mõtelgem siis vähemalt tulevikule peale, kasvatagem noortest tublimad inimesed! Võitkem noorsugu reaalsele tööle, tööle, mida vajab meie isiklik kodu ja meie riik! Õpe-

Neegri pilli järel.

Üksik mesilane lendas aknast elutuppa. Miks tuli ta tarust välja? Pole ju päikest. Oied, varajased, üksikud mereranna karges õhkkonnas, tõmbuvad koomale, et mitte neelata üleliigset vett, peaks taevas seda veel pakkuma.

Õösel on hea vaim hea kastmiskannuga ohtlalt niisutanud põlde, niite, õunapuude ja sirelite puhkevaid punge. Toominga valgete õilmete vahel, peenetel vartel ripuvad alles hiiglasuured, klaasselged veepiisad. Soojuse torustik on jäetud tänaseks heldelt lahti: las' haudub maa, paisuvad külvatud seemned mullas. Tuule suu on suletud ajutiseks: nautigu kalurid, nende noodad, õnged, paadid pärast hävitavaid torme jumalikkude rahu salapärasel, suursugusel, sinihallil merel.

Sügav vaikus valitseb kogu looduses. Lindudel on haruldane juhus kuulata segamatult üksteise laulu ja arvustada teda, kui see kombeks nende ilmas. Ehk ongi! — Rääk prääksub korralikkude intervallidega nii mõjukalt, vastuvaidlemata-imponeerivalt. Kas ülistab ta, või

teeb maha, lõo sillerdusi, mis kõlavad võidukalt just räägu asupaiga, ererohelise, lopsaka ristikeheinapõllu kohal?

Taevakardinad — pilved on tõmmatud hoolikalt sirgu üle võlvi: kuskilt ei poe välja ainustki kiirt.

Ent selles sumedas, mahedas vaikuses peitub omapärane intiimne ilu, mida nautida ei oska igaüks.

Suur mesilaspere püsib tarus. Ootab heledat päikest.

Huikab vedur kauguses. Toob suvitajaid maale. Hirm uue kübara saatuse eest silmis vaatab daam veerikka taevavõlvi poole. Kas tabab linnalane õieti, milline soodus kasvu- ja õitseilm on täna? Kas ruttab viima välja oma noori sellesse õhkkonda?

Üksik mesilind sattus kogemata akna klaasi taha. Millise ärevusega kipub ta vabadusse! Tal näib olevat eriline rutt. Teda ootavad, meelitavad sajad puud ja põõsad, millede lõhnad erinevad sama peeneis nüansseis nagu nende mahlakas haljuski. Ehk leidub mõnes puus või põõsas mingi uutseltsi mahl, mõni ennetund-

tagem meie noori tööd tegema ja tööst mõnu tundma!

Mis halvab tänapäeva inimeste töötahet väga suurel määral? See on praegusaja himu ilusa riietuse, tantsude ja muude mõnuluste järgi. Meil on daame, kelle aeg kulub ainult selleks, et käia ühest ärist teise, ühe õmbleja juurest teise juure. Ja on ta kodus, siis mõtleb ta ainult oma toilette ide peale, näeb muidugi neid uneski; kindlasti ei ulata tema unistusedki kaugemale kõige uuemast Pariisi modelüst. Aga kui palju oleks tööd, head kasulikkust tööd üldsuse kasuks eriti inimestele, keda igapäevine leivamure ei vaeva, kes seda tööd võiksid teha tasuta...

Vaevalt parandab meie täiskasvanuist keegi meelt. Kuid püüdkem siis meie noortest saada aatelisemaid inimesi! Kasvatusel koolis on praegu suurem tähtsus kui kunagi enne, sest kool peab andma kõike seda, mida aadetelage kodu ei jaksu anda; kool peab isegi võitlema koduste mõjude vastu. Meie noorsugu andub loomulikult seltskonna mõjudele. Enamusele tütarlastest on saanud kergemeelne moedaam otse ideaaliks, seda järele ahvida on nende tõsine püüd. Kuulsin isegi 3-aastasest tütarlast seletamast: „balli kleiti mul ei ole, aga õhtukleit küll on.“ 10-aastased plikad käivad ringi puudrikarpide, kulmu ja moka värvidega; nende omavaheline jutt keerleb tavaliselt kleidi, kübara, sukade ja kingade ümber.

Uskuge, mu lugupeetud lugeja, vormiriietus

koolis on meie päevil tähtis kasvatusabinõu. Viige ainult järjekindlalt läbi vormiriide kandmise nõue laste juures nii koolis kui ka väljaspool kooli. Õpilase riietamise probleem muutub seega lihtsaks, õpilane ise vabaneb toilette'i murest. Tema pead ei koorma enam moodsa daami mured, sest milleks need mured, kui luba ei ole kanda teist kleiti peale vormikleidi, milleks vaevata end kübarate küsimusega, kui tohib kanda ainult kooli mütsi. Meie keskkooli õpilane viibib koolis 18—20 eluaastani. Harjub ta 20 eluaastani end riietama lihtsalt, muutub see harjumuseks ja meil on siis kindlasti tege mist inimesega, kelle ideaalid ulatavad kaugemale oma isiklikust kehakattest, keda ühiskond saab kasutada tarviliku jõuna.

Meie keskkoolides on pea kõigis õpilastel vormiriided. Kui Tallinna elanik olen jälginud nende kandmist Tallinna koolides. Rõõmustavalt saadakse õieti aru vormiriide tähtsusest nii I. kui II. linna tütarlaste gümnaasiumis, nende koolide õpilasi on tänavail näha ainult vormis. Ma tean, et II. linna tütarlaste gümnaasiumi õpilased kohustatud on igalpool avalikes kohtades ilmuma vormiriietuses. Ilus. Aga sama kooliga ühe katuse all, Jaani tänaval, asub linna tütarlaste kommerskool. Noh, seal valitseb küll Baabeli segadus. Seal nagu ei olekski koolil juhatajat. Aga just see kool, seal on jõukate vanemate lapsed enamuses, vajab kindlat juhtimist, tõsist demokraatlikku kasvatust. Koolil

matu aine, mis määratuna üle mesilase keha ja tiibade kujundaks kaitserüü tuule ja tormi eest? Tervendaks ehk vähemalt lõhed ja praod õrnais tiivakestes?

Ilmastik muutub järjest karmimaks. Mesilasedki peavad kohanema oludega — ehk hävi ma. Leidurid-lendurid lendavad otsima soodsamaid maid väljarändamiseks. Oma „Austraalia.“

Üksik mesilane pääsedes aknalt „stardib“ ja algab lendu üle lageda kivirohke välja, üle järve, mis on temale sama kohutav nagu meile ookean.

Väljas pole kedagi, kes imestaks ta vahvust. Ja kui olekski, kas aimaks keegi putuka efamusi?

Hukkub väike lendur tormis, astub suur inimjalg raskelt ta peale. Ja keegi ei leina, kuigi tol putukal oli voorusi, mida seatakse eeskujuks inimestele.

Kes hoolib mesilase muredest?

Kes võitleb tema tööpäeva lühendamise eest?

Kes lahutab ta meelt pärast rasket päeva tööd?

On ehk too õrn sumin, mis kostab tarust õhtu eel, mesilaste pidumuusika?

Väga tagasihoidlik, traditsiooniline ja vana moeline igatahes!

Inimeste juures ei lepi inikudki enam sarnase „vesise“ muusikaga.

Kõrvulukustavad foxtrott- ja charlestonviisid saadavad meid hällist hauani.

Kes tohib ennustada, millist muusikat saab kuulda kõrv veel enne meie „õndsast viimast tunnikest“?

Ehk saab too olema mõni eriskummaline hirnumise, haukumise ja määgimise segu, würt situd meritaguse uudisena sisseveetud papuaalaste vile ja norskamisega.

Muiste, kui elas kuningas Saul, peletati „kurja vaimu“ (meie mõiste järgi „vaigistati närve“) kandle mänguga.

Hiina targad on veendunud, et pahavaim ei karda mahedat helinat. Taevapojad teevad pahareti kõrva kõvadusele vastavat mürinat-kolinat. Kõige suurema plärinaga üllatatakse vaim uue aasta puhul.

On meil juhuslikult „lõhkenud“ pank; Aust-

on vormimüts, väike roheline mütsike kooli märke küljel. Aga kui te jälgite, kes teda kannavad, siis ainult vaesemad õpilased, kelle vanemad teist osta ei jõua. On arusaadav kui lubatakse õpilastel talvel külma pärast kanda sooja mütsi, kuid on täiesti lubamata, et kommerts-kooli õpilased aasta ümber võivad oma pead ehtida nii kuidas nad tahavad. Milleks siis koolil on vormimüts? Kas ainult selleks, et vaesemad õpilased sellega teiste kõrval oma vaesust demonstreerivad?!

Kommerts-koolil on ka vormikleit, tumeroheline. Aga, austatud lugeja, astuge sinna kooli sisse sügise ja kevade kuudel ja teie näete ro-

helist kleiti jälle ainult vaesemate õpilaste seljas, kellel teist pole, aga jõukad preilid hiilgavad üksteise võidu kõikvärvi kleitides.

Sarnane nähtus on kindlasti kooli juhataja süüd.

Kordan, et vormiriietus on praegusel ajal koolis tähtis kasvatusabinõu. Õpilaste ühesugune riietus mõjub ka esteetiliselt hästi ja kindlasti ka rahustavalt nii õpetajate kui õpilaste enesete peale. Sellepärast oleks soovitatav, et vormiriietus kõigis keskkoolides läbi lööks. Ainult alati järjekindlalt nõuda vormiriide kandmist, sest ainult siis on ta otstarbekohane.

Eesti naine.

Muljeid E. N. Liidu kultuuritööst Betserimaal.

Mati on väägitud, et Betserimaa Eesti wabariigis kultuurilijelt kõige mahajäänum, kõige pimedam maa on. Seda on ta ka tõstelt olnud. Ijääraniis juur on see pimedus jotide hulgas, kes ei ole wenelastelt walgustust saanud, ega tea ka eeslastelt seda õstida ja loota. Meie wabariigi wailisuus, juba wabariigi algpäewil, otjustas juuremat tähelepantu pöörata jelle mahajäänud Eesti maa nurgale. Sai loodud piiriäärjete maade kultuurkapital, mille peafühiks oli ilma mõimalusi piiriäärjete maakondade, ijääraniis Betserimaa, walgustamijeks ja hariduse töstmitijeks.

E. N. Liit, kes oma peailleesandeks mõtnud igal pool ja igal ajal oma jõuga appi tulla, kus abi tarwis, ei mõinud ka kultuurilijele töö wastu Betserimaal ilimalts jääda.

E. N. Liit teab, kui palju on waja igal naisel teadmisi, kui palju ostust ja tahtmist, et tema peale panduid illes-andeid täita, et terweid lapsi pünituda, neid kehaliijelt tugewatoks ja waimliijelt arenemüts inimesteks kaswatada, terwet ja meeldiwat kodu luua.

Sellepärast otjustas E. N. Liit eesliit naistele oma abi pakkuda, ajudes Betserimaal majapidamijele, kätitöö ja kangakudumijele turjaste korraldamijelle. Kõik need turjused korraldati kõigile maaljuta.

E. N. Liidu tegewust toetasid rahaliijelt piiriäärjete maakondade kapitali juhatus ja töö-hoolekandeministerium. Juba algujest peale selgus, kui hädatarwilik oli seal maanurgas kõikjugu õpetuste andmine ja kui wäga rahwas ije

raalia kangur „ära varastanud“ korruga sada tööwõimelist kodanikku; on kroonul kogemata kaduma läinud lank parajat ehitusmetsa, on meid välisilma ees komprometeerinud mõni naiiv sulmees ehk kuritahtlik diplomaat, — siis oleme üpris pahas tujus. Nii pahas tujus, nagu tikuks meile ägedalt kallale miljon pahawaimu.

Kas võiks siis meid rahustada mesilase sumina taolised helid? Ööpiku laksutamine või löö löõritamine?

Ei! Tuhat kord ei!

Tooge mustlased, papuaalased, malailased, neegrid!

Las teevad kära, aitavad sumbutada meelehärma. Seda nõuavad meie närvid!

Suvihooja algus meie lõunapoolse naaberriigi ranna ilusamas suvituskohas.

Taevas „tilgub läbi“. Suvitajal tuhat krimp-su näos murest: kuhu pugeda õhtul, et pääseda igavuse lõugade vahelt.

Päratu suur elektriballon moodsa merilokaali ukse ees tõmbab nagu magneet jalutajaid pimedast niiskest haljusest walgustatud hoonesse.

Usutakse, et siin igavus sureb märtrisurma.

Kortsud kaovad näolt. Elurõõmu küünlake lööb helkjalt põlema. Vananejad unustavad verisoonte lubjastusprotsessi, suhkruhaiguse, podagra, südame nõrkuse ja kõik muud painajad.

Pangakrahh, girosekeldused paistavad halva unenäona.

Ilma oopiumi, kokaiini, morfiiumita uimastub inimene siin ja on viivuks õnneilmas.

Ja seda kõik muusika mõjul!

Mängib seal suurepärane sümfoonia orkester ilmakuulsa dirigendiga?

Oh, ei! Ainult neegrid! Viis musta meest, kellel peamiseks teeneks peetakse elavust. Haaravat, kaasakiskuvat elavust, mis suutvat ajada tantsima charlestoni kas või kunstjalaga inimese.

Huviga vaatled muste, keda närvinõrk walge raass tarvitab ergutusvahendiks.

Neegrid ei lase põrmugi välja paista, et nad on „arstirohi“ väsinuile.

Neil on väga iseseisev esinemiswiis ja täielik teadliikkus oma „kunsti“ kõrges väärtuses.

Publik jälgib teraselt „kunstnikke.“ Oodatakse „trikke.“

nende teadmiste järele jäänud. Ojastott kurjustest oli ikka juur, tööd tehti ja õpiti hoolikasti. Peale otjekoheste ülesannete täitmist, tegid kurjuste instruktorid ka laiemat kultuurilist tööd, igal juhul selgitades ja õpetades naistele kõhifugu terwishoiu teadmisi, juhtides nende tähelepanu puhtuise tarwiduse peale inimese elus jne. E. N. Liidu korraldusel saadeti Pefjerimaale ka esimene naisarst — terwishoiu instruktor, kelle ülesandeks oli Pefjerimaal terwishoiu kurjujeid ja loenguid rahvale maksuta korraldada. Nende kurjuste kaudu selgus, kui väga pime oli see maanurk terwishoiu nõudmistele teadmises ja kui väga puudulik oli seal ka arstiabi.

Palju hullub seal naised ja lapsi just teadmatuse, pimeduse tõttu. E. N. Liit astus samme töö-hoolekandeministeeriumi ja Piiriäärsete maakondade kapitali juhatajate ees, Pefjerimaal esimese emade ja laste nõuandepunkti avamiseks.

Nende asutuste rahalisel toetusel avas E. N. Liit 1925 aastal Pefjerimaal, Wilo wallas, Troitja mõisas „Esimene emade ja laste nõuande punkt“ Pefjerimaal. Punktis juures töötab naisarst ja õde-ämmaemane. Punktis arsti aruannetest selgub, et see punkt on saanud täieliseks kultuuriliseks keskkohtaks, kust ümberkaudsed elanikud, mitte ainult arstiabi, vaid ka kõhifugu õpetust käivad saamas.

Suure tarwiduse tõttu ja mitmetarvsete loomiatavalduste peale avas E. N. Liit ka teise emade ja laste nõuandepunkti Merimäe wallas, Dobrowo külas.

Nende weergude kirjutajal awanes võimalus selle kuu esimestel päevadel kohapeal, Pefjerimaal, E. N. Liidu tööga tutvumeda ja ka kohalike elanike ja maafonita tähtsamate tegelaste arvamist selle töö kohta kuulda. Sõudes

Pefjeri, awanes võimalus nii mõnegi maafonita tegelasega kokku saada ja mõtteid vahetada. Nende tegelaste üldine arvamine oli see, et E. N. Liit on tänuväärne töö ära teinud Pefjerimaal ja et seda tööd tuleb igati tõsiselt toetada ja jätkata. Üks tuntuimast kohalikest tegelastest jutustas sellest, kui väga hea mulje olid jäänud temas nähtud näitused, mis korraldatud peale kättöö ja kangakudumise kurjujeid. Ka majapidamiskursuste kohta, mis temale ka mitte võõrad, toonitas tema, et nad on väga tähtsad Pefjerimaa naistele, sest seal ei õpi nad ainult rooge avalistama, vaid nad õpivad seal ka tundma, kui tähtis on terwishoie lihtjate, aga maitsetute roogade valmistamine.

Pefjerist „Emade ja laste nõuande punkt“, Troitja mõisa sõites, awanes võimalus teel ka mõne kohaliku elaniku esuga tutvumeda ja ka nende arvamist E. N. Liidu töö kohta kuulda. Kuna naised tagasihoidlikumad olid oma arvamiste avaldamises, ütlesid mehed otjekoheselt juur tänu Liidule, kes tulnud nende naist õpetama. Üks kurtis, et nende naised arwavad, et see ainult hea, mis nad mõistavad, sest nende naised on pimedad ja pole ka kufagil arwida paremat näinud. Mina aga olen sõdur olnud, olen linnas elanud ja tean, et on palju head olemas, — õpetas tema oma kõnet. Teine jälle ütles: „Hüwa, et meie naistele puhtust õpetatakse, meie naised ei armasta puhtust.“ Ja jällegi seletas tema pisikult, kuidas ka tema peale puhtus mõjub: „Kodus on põrand must ja mina sülgan põrandale, aga kui ma linnas maia tules, siis ei julge ma puhta põranda peale silitada.“

Mitjugune on kohalike elanike arvamine, kõige selle kohta, mis E. N. Liit jõudnud Pefjerimaal korraldada. Naised ei kõnele palju, aga punkti arst ja kurjuste instruktorid teavad nii mõndagi kõneleda hetu naiste tänust selle

Neegrid ei taha õreda saali jaoks raisata „püssirohtu.“ Mängivad rahulikult. Publik on veidi peetunud.

Rahvas rohkeneb. Neegrid lisavad auru. Üks must hakkab tegema toolil väikesi kehakõnke, tõstes muusika taktis istekohta mõne sentimeetri võrra kõrgemale ja lastes jälle tagasi. Laulab ingliskeelset laulukest.

See imponeerib. Pead pöörduvad ikka enam lava poole.

Tantsima aga ei söandata minna: ehk läheb räbalasti ja neegrid naeravad välja meie kultuuri vaesuse. Nad tulevad ju Pariisist!

Nagu julgustuseks lasevad mängijad vähehaaval juure uusi võtteid. Juba töötavad kehaga kaks meest: hüplevad toolidel, trambivad jallega, väristavad pead, väänavad kaela, pöörivad silmi, naeravad ja laulavad.

Kes suudab vastu panna sarnasele „elavusele“? Paar paari järele ilmub tantsupõrandale.

Esiotsa on ülekaalus elukutselised „foksijad“, kes külma asjalikkusega liiguvad iga muusika järele ja isegi ilma muusikata kui tarvis.

Mustad võtavad hoogu. Kogu meeskond

laulab, virgutab ja vehib. Võbistab, väristab liikmeid. Üks kargab püsti ja tantsib reeglipärase charlestonsoolo.

Temale see sobib!

Isiklik eeskuju on palju väärt. Saal kubiseb „charlestonijaist.“

Iga paar püüab olla neegermeisteri vääriline — tantsides tema pilli järele.

Tabad üldises virrvarris iseloomulisemaid tüüpe ja vaatled neid ajaviiteks.

Noor, lõhetu, pikk gentleman „oxfordpükses.“ Taevake, kuidas ta alumine pool otse õudselt rapub ja vudiseb! Kui tal on kondid, siis peavad nad küll kolisema „oxfordi“ avausse. Kuid kes kuuleb toda kolinat! Ta ei ületa ometi neegrimuusika käre.

Palehigis töötab pungissilmene, kehakas härra. Ta kuuekaelus on kukla kohalt veidralt torus, nagu oleks mees pikemat aega kogu oma raskusega rippunud kraed pidi „varnas.“ Öndsalt piilub kavalere üles oma pika, kauni kaastantsija näkku, kuna kangevõitu jalad kerkivad „omal viisil“ — arvestamata neegri taktimõduga.

Tõige eest, mis neile pakutakse, ja nende suurest huvi ja hooletusest õppimise juures.

E. N. Liit on juba neli aastat oma tööd Peeterimaal

teinud, palju on tehtud, aga rohkem on veel teha. Üldine mulje on aga, et see töö ka kõikidele soovitav ja vastuvõetav on.

A. R.-S.

Wäite ülewaade pesemisest ja juudlemisest mitmesuguste rahvaste juures.

(Kõikita Forbes'i, kuuksa maadeuurija ja reisija kirjadest.)

Kõik meie harjumused olenewad peaaegu sama palju geograafilisest laadist kui moest ja iselikest talduwustest.

Wõtame näit. pesemise. Araablane ei hinda meie, s. t. eurooplase puhtust kuigi suureks, sest meie ei pese enne igat jõumaaga oma kätta ja jalgu. Meie omalt poolt aga loeme araablase puhtust ka väga küsitawaks, sest et ta kunagi oma riideid ei pese.

Ma ei ole sugugi kindel, et iselike ne pesemine on ainult moodne pähe. Palun, tuletage meelde Boccacio hoo-widaamite lugu. Nad nimelt leidisid ühe kena wälkimusega tüla tütarlapse ja tegid teda „kluduse kuninganna“ks.

Kuid arwibugi, see „kuninganna“ oli ainult ning karmatu. Ja daamid puhas-tasid ta puhtaks, wanniastid ja pesesid teda lõhnawate õlibega, seni kui

ta „keha nägi wälja kui kätse“. Aga „kuninganna“ märkas peagi, et teda arwaldas iselike pesemise hädasõht ja jooksis minema.

Kord peatusin Sreekamaal ühes wäitefesi hotellis. Palusin wanni. Aga omanik jäi väga pahaseks selle peale. „Minu wõõrastemaja on ainult „puhtate inimeste tarwis“, ütles ta mulle. Ja üks teine kord, Marokkos, kus elasin ilujas must-walges telgis, juhtus peaaegu samasugune lugu. Seal esitasin oma araablasest teenijale sama palwe.

„Wanni? Aga mistarwis?“ küsis ta inestamult.

Aga siiski — ta tõi mulle telki ühe peetri (tohwitassi juurune), mis oli täidetud leige meega.

Üks haksama, kellega kord toos juhtusin elama, seletas mulle itka ja alati,

aga kui hirmus kardetan ja kahjulik on wanni.

„Kui pesete end, mu laps, siis tarwitage itka ainult õli näo ja käte puhastamiseks. See on palju kasulikum ja puhtam“, nii õpetas ta mind.

Metifikus Põhja-Austraalias peatusin kord ühes hotellis, mille seinatel rippus järgmine kiri: „Härraseid palutakse enne wõõraste minekut kannused jallast ära wõtta.“ Selles hõuditawas majas palusin perenaist, et ta toots mulle pesjukausi ja wett. Saan aga wastuseks, et see on kätita wõimata.

„Waadake, täna on laupäew ja see on mu mehe pesupäew. Kui ma aga kauji teile toon, siis jääb ta kuni järgmise laupäewani pesetama.“

Ka Jaapanis, ühes väga kenas hotellis — ehitatud lakkidest ja paberist, — püüdisid igasugused pesemise wahendid.

Suurest perekondlisest lauast on „tegevuses“ kõik: isa, ema, lapsed, tädid, onud. Ainult 70-aastane vanaema püsib veel paigal. Ent temagi saapaninad liiguvad rütmiliselt vargsi pika seeliku varjus...

Finaaliks mängib neeger trummisoolo klaveri saatel.

Tänuulik tantsijaskond plaksutab ja kutsub kunstnikku välja.

„Varnast võetud“ härra viib mustad — eritasu eest muidugi — enesega kaasa teise lokaali külakostiks.

Seal läheb charleston uuesti lahti, kantud värskete kaaslaste waimustusest.

Ehk ilmub varsti too neegertrupp Eestis silmapiirile.

Charlestoni võidukäik on meilgi ammu alanud. Selle moodsa „haiguse“ idu viib linnast maalegi suvitaja. Ja mitte üksi tema, vaid ka perepoeg-tütar, kes studeerivad ehk teenivad linnas.

Viru rannas võis näha neil päevil kaht noort

inimest, kellele alles omane süütu talulapse olek. Karjamaal, kadakapõõsaste vahel tegid nad kaunis korrapäraseid charlestoni algsamme.

Plika, kes aastat kaks tagasi käis korvike käes müütamas suvitajaile värsked kanamune ema majapidamise arvel, kõnnib nüüd rannas kepp käes, vormimüts kuklas ja vilistab moodsaid tantsviise.

Meeleldi lööks temagi kepsu neegri pilli järele ühes linna noortega.

Tolles tantsus on noorte meelest midagi ekstravagantset, ebaharilikku, mille järele jookseb praegu kogu maailm.

Ajavaim! Moodne „haigus“.

Kuidas möödub see „haigus“, on raske ennustada.

Võib olla surmab noorsoo keha loomulik vastupanujõud kõik ta pisilased.

Võib olla peavad emad — nagu mesilased — otsima uut mahla, seni tundmatut ainet, millest võiks valmistada plaastri moodsate hullustuste vastu.

Käo Orvik.

Pallufin järelkäimatult ja igal mulle tuntud keelel, et mõnimaldatsk wanni wõtta. Lõpuks ometi tuli üks teenija tiidriw ja teatas sõbralikult naeratama näoga, et mu soow täidetakse. Ta juh-tis mind ühte hoowi, mida ümbritses paberist sein (augud olid küll seinal sees). Seal, tejet õue, oli aul, mis täis kumbe-dawärwist ja fogast wett. Ettewaatli-kult astuisti ainult ühe jalaga sisse ja hoõditi käega augu jerrwast kinni. Lääs sügawamaks ja sügawamaks. Korraga tundisti, et jalg puutus millegi tšebeda ja wäga pehme asja wastu. Karjatasin lahtimatult ja tõnnaasin jala wälja.

Teenija oli wäga inestanud. „Wast alles minewal aastal wahetastime siin mee. Aga wõib ju olla, et füiski midagi sisse on kullunud“, seletas ta wäga tõ-rijelt.

Üldise, Sdas on lugu nii, et mida wagam te ofete, jeda wähem pesete end. Seit mine tea. Korraga wiib joošew wesi ehk wagaduse minema!

See oli mõne aasta eest, kui tegin ühe palwerändamise teekonna Meffasje. Oli augusti kuu keskse, mil kuumus on ponaagu wäljakannatamata. Kolme päe-wa joošul olime laewal tšhedas hun-nikus koos olnud, kõik segamini: mehed, naised, lapsed...

Juba 24 tundi enne maandumist pi-

dime igaiüks endale selga panema „eh-rantii“. See on kõrgetaekuline, pika-warukatega säw, tehtud kangest krabijs-wast kalngorist.

13-ne päewa joošul ei tohtinud jeda keegi seljast ära wõtta. See on sarnane aeg, kus igast ühest oletatakse, et ta on niwõrd püha, et üegi pahad ega pa-tujed mõtted ta pähe ei tule. Seepä-rast lubatakse sel ajal üegi päris noor-tel naistel olla katmatute nägudega. Sjeenesetti mõistetaw, et jelle aja jooš-ful mitte keegi, üegi oma sõrmeotsa ei peje!

Mittdugi ei kõlba noil pühadel päe-wil ta kannida oma juukseid wõi pesta hambaid. Sõrmekünte puhastamine on siis suur patt. Ja lihtsalt kuritegu, kui keegi ära wõtab ja minema wištub põje peale kullunud ripsmekarwa. Ühel õõl ei suutnud ma enam kuridagi wälja-lannatada wastikut higilõhna, mis wäl-ja hoowas mu kleidist. Tõmbastin jelle seljast ära.

Mu egiptuse teenijanna nägi jeda.

„Sarnase patu lepitamiseks peate müüd õhwerdama ühe lamba“, ütles ta kohtunult. „Ja lambad on nii wäga kallid“, õhtas ta tšfaks.

Suudlemine on jamuti nagu pesenti-uegi, läänemaadel lihtne, igapäewane pruuf. Sdas on need mõlemad aga

wäga tähtsad toimingud, mil rituaalne tähendus. Mittdugi, ei saa ju küll ja-tata, et mis puurtub suudlemisesse, siis Ladina rahwad on teinud sellest õige kõrgel seiswa kunsti.

Lääne-Araabias näit suudleb kohtu-nik laebealusl peale jelle, kui ta on teda jüüdlasets mõistnud.

Samal rituaalne on ka jee suudlus-mida Kamboodžas ülempreester annab tantšijannale, jeda ta on wälja waltinud jumalusele pühendatud neitsiks. Mõrsja suudlus antakse ristiusu nunnale, kui ta end oma kloostri altari ees igawesti lasti ütleb maailmast.

Paljudes idamaa haaremites on suudlus tugupidamise ja austamise tun-demäw ja kui sarnane, lõpmata peenelt liigtatud. Kui emir ehk šheik on haaremis, siis on lihtsalt lõbu waadelda, kui mitmekesijel wiisil ta naised jeda teostawad. Orjatüdruk suudleb ta riibe palistust ja armult üjand puudutab oma käega ta õlga. Tütreid — need suudlewad oma isa kätt ja tema wastu, nende päid. Naine terwitab oma meest suudlusega õlale ja ta üjand wastab talle omaltpoolt suudlusega õjhaestijele. Poeg hamuti suudleb oma isa õlga ja isa suudleb teda mõlema põje peale. Kui aga astub sisse emiri ema, siis teeb ta sarnase liigtuse, kui tahaks ta ku-

Oh kodumaa!

Oli kema, soe ja waikne augustikuu hommik teisel ilma-õja aastal, kui Pärnu linn Saša sõjalaewade pommita-misel oma tule risti sai.

Mädalate wiisi juba olid linn ja alewitud hirmul ja ärewusel püsinud, sest ammu ju teati Saša sõjalaewu merel ristlewat. Kuid weel ei olnud nad Pärnu lahke ilmunud. Sel õõl aga olid nad lahke sisse tulnud ja hom-mikul juba kaunis lähedal weidil näha.

Weel aga loodeti, et nad sõjategemust ei alga, kuna Pärnus weel alles wähe sõjawäge, ja neil ka mittdugi teada oli, et wenelased wastu panema ei haffa, waid oma harjunud kumbe järele kõhe taganewad. Kuid lugu läks teisiti.

Waldhofi, Pärnu suure puupapimabriku tšhjenamise ja tšhtumisejega oli Wene meestel palju waewa olnud. Masinad ja kõik muu wäärtuslikum kraam oli juba ära weetud. Sjeegi joolatagamarad, et neid kuhugi panna polnud, jõkke küh-weldatud. Aga hooned ja suured forstnad seisid weel, ja pidiid enne taganemist õhku lastud jaama.

Küüfid esimejed wägewad tšhtumismüritšud, mida näh-tawasti faksilaste poolt waenutegeweise alguse signaaliks wõeti. Dšfekohe awari laewade poolt tuli. Wägew suurt-

tšhtipant müritšes üle jõe ja linna, ja wiisjedes ja wingudes küüfid šhrapnellid hukatust.

Esimeje sõjaohtwina kanges üle wäiteje silla linna poole tõttaw koolipõltsake, kuna teine weidi eemal raskesti haawata sai. Järgnemad kuulid lendasid lähemale ja kauge-male majade seiru, puuritte-tänavõlme ja treppisid purustama; üegi aedadesse ja ümberkaudsete põlbudesse, nii et kufagil enam julgeolekut ei olnud. Ja kuna wene-lased ometigi wana linna müüri warjust wastu lastma hakkasid, siis õlgi annu kardetud sõda lasti puhkenud ja linn ning kogu ümbrus õudset müritšumist ja paukumist täis.

Sarnast jündmust ette aimates ja kartes, olid paljud ettewaatlikumad kodanikud juba ammugi oma waranduse päästmisele ja põgenemisele ajunud. Aga ikkagi weel mitte kallist kodust lastuda tšhanud, kuna ka julgemad, kes endid oma kodus peita kawatšesid, neid tagasi hoõdnud.

Aga pommitide sajul ja lõhtemisel olid korraga targad kawatšujed ja abinõud ununenud, ja üldine paanika kihutas kõik joošsu. Alimus soow walddas kõiki, nii kiirelt kui wõi-malik pommitide alt pääseda, saagu kodudest ja majadest, mis waenlane teeb.

Sgast majast tormasid inimesed wälja, kätte ja selga kah-mates, mis just ees oli.

Laoti hobu- ja kšhtwanakritele linna walikuta maja riistu ja tarbeaineid, praegu ašjust wõdetud kuumad leitwapätsid,

mardada enda poja ees. Kuid see rut- tab ta juurde, tõstab ta üles ja suudleb juu peale. Sama eriskummallikelt, kui muhameedlik Araabia, on oma suudlu- jed krigitarud ka kristlik Abhassinia. Üksteise ümbert kiirkiõõtmine ja suud- lemine on kõige harilikum teravituzviis siinsete sõprade vahel. Kuid naistel suudelda oma meest — see oleks kõige suurem väärjaum. Ümberpöördult, ta peab tegema näo, justkui ta üldse ei märkaks oma mehe tulekut — olgu see wõi aastad kodunt ära olnud. Ja teiste inimeste ees ei tohi ta ilolgi isegi oma mehe kätt mitte puudutada.

Alga kui turul wõi tänawal lohtawad kats meesõpra wõi naisõpra, siis seisab nende terwituz lõpmata hulgas suud- lustes. Justkui kuulipildujast loobi- kalle siis mujusid wälja!

Suin suudleb üks teenija oma isanda riidehõlma, õuefondlane oma kästija jalgu wõi põrandat nende all. Riika- mees suudleb aga oma preestri teppi. Üstlikud suudlewad kiriku treppi ast- meid wõi koguni kiwa ta müüris. Mees, kes teretab tähtsat daami, suudleb järele- jätmatult ise oma käja nende wiijafate terwituzsõnade wahel, mida ka daamile ütleb!

Minuie ast, mida abhassinlane wist

kuuagi ei suudle, on suu. „See ei ole korralik“, seletas mu teerjuht, „suuled on seis, et nendega suudeldakse, aga mit- te selleks, et neid suudeldaks“.

Tuleb meelde üks jutuwajamine, mis muul oli ford ühe wäga tähtsa Amra- miiti daamiga Cochin China's. Ta ise oli jale, tumepruun, silmad kui wana merewalk — ja kuulatas huwiga mu jutustusi Euroopast.

„Mis, teie seal suudlete oma mehi,“ karjatas ta korraga, nagu oleks ma ütelnud, et meie neid lõõme. „Kui puh- tujeta! Alga kuidas mehed lubawad se- da?“ küsis ta hirmunud silmadega.

Alga, mis ütelda, Ameerikas, Mas- jachusjettis olewat üks weel ümber- lükkamata seadus, mis tekitab abielu- mehel suudelda oma naist pühapäewiti. Mas see peab tähendama, et seaduseand- jad tahsid pühapäewa teha paastupäe- waks, wõi pidupäewaks, seda ma ei tea.

Alga üldse — küsime, mida hindabki praeguise „kuuwa“ Ameerika mees roh- kem — suudlust wõi nappi?

Kord, ühes Ameerika tantsulokaalis, tegin järgmise tähelepauetu.

Tantsin paarikene. Meiu oli kena, wärske, noor. Guft minu lähedalt möö- da minnes, kuulsin ta kawaleri temale

kõrwa fofistawat: „Tule minu autosse. Mul on seal peidus üks pudel nappi.“

„Ei, sellest ma ei hooli,“ wastas neiu.

„Noh, tantšime siis edasi,“ ütles noormees.

See on selge küllalt.

Suurem jagu asju on oma alguse jaanud Idamaalt. Mood isegi paradri- list. Graoemandus tuli Hiinast, kus esi- mesed mehed katsid oma naiske näod looridega kinni, et teised neid ei näeks. Wärwituz kulmukarwad — Araabiast, kus naised joonistasid pakku musta joo- ne kõrwaist ninani ja ninast teise kõr- wani. Kõrged Wene saapad — Heb- shast, kus nad on helekollased ja garnee- ritud wäikeste kellustestega. Ja juuste- lõikamine — Desbiast, kus ta oli mää- ratud naistele karistuseks ebamoraalse iluwalpidaamise eest.

Üks wäga kena Ingliše näitlejanna ütles mulle, kui nägi mu kol ajal weel pikki juukseid: „Alga see on ju olke sünd- mata, kui naine weel tänapäew pikki juukseid kannab.“

Alga kui pärastpoole üks Araabia naine nägi mu poisspead, siis hüüdis ta ehmunult: „Peitke ära, nii et keegi ei näe. Muudu ei pea teist mitte üksti mees lugu.“

K. O.

ja kättidest magawad lapjed. Mõni oli koguni weel jõu- nud omad sead ja kanad tappa, ja puhastamata wankrite ladunud, ja siis algas rändamine.

Uhed tormasid jaama, lootes raudteega pääseda, teised sõitsid kuulide wahel üle üle sõdade maa poole. Suurem jagu aga wedas seljas ehk käsiwankrit oma kallimat wara.

Wähe ajaga olid nii linn kui alewid elnikkudest peaaegu tühjad, ja rahwas kõik maanteedel maa poole liikumas.

Sin oli päikšene ja waike, ja mida kaugemale linnast ja suurtükkide mürinast, seda kergem ja kenam oli teedär- jete põldude warjus kätte. Kuid koki ja kraami ring laste- karjaga edasi rüskides, oli waagi puhkust waja.

Wähemates taludes oli seda aga mõimata leida; sest sealgi olid ärewil ja asuti põgenema.

Alles kümmefond kilomeetrit eemal, oli rahwas rahu- liikum, ja asusid iga teedärje talu juure päris suured laagrid.

Rahwas istus murul latalaotatud waipadel. Toidu- nõud ees, mõnel koguni kenasti walge lina peal, nagu lõbu- wõi roheltijesse sõitjatel.

Tihhi olid koguni tuledki üles tehtud, ja padades ja pamiidel walmines jõe sõõk.

Meelud olid rahulihemaks muutunud, ehk küll kellegil veisi lõpustist täiesti selge ei olnud. Wähemalt ei kätunud kahurite mürin kaugema maa pärast enam nii hirmuta-

walt kuult ja kihast läbi, kui hommikul linnas. Tagasi ta keegi weel ei tahtnud pöördä, sest mida hiljem keegi linna poolt tuli, seda õudsemad lugusid teadis ta pajatada.

Lauja lahing olewat käimas, sanitarid kanderaamidega haawatuid ootamas, ja pool linna põlemas.

Ei jäänud siis muud üle kui õõ wäljal mööda jaata, sest talude hoonetes, ehk küll kahkesti mahutati, kõik ajest ei leidnud.

Tuli õõ wihjama ilus ja waike kui olnud päewgi. Mets mustas ja kaste kattis maad ja muru. Loodus puhkas, aga inimesed ei leidnud rahu. Maanteedel põrisesid ja kätijesid ikka weel wankrid, ja sanmusid põgenejate jalad.

Linna üle kumas taewas nagu tulemeri, ja kofstid, ehk küll aeglasemalt, tumedad mürtšud. Nagu pärastpoole sel- guis, olid alewites mõned üstlikud majad põlenud, kuna juur tuli Waldhofi puuriitadest ja linna petrooleumi taga- warast pärit oli, mille wenelased põlema süüdanud.

Ma mürtšudki saabusid ikka weel Waldhofist, mille korj- nate purustamist jätkati. Suurtükikult waenlaste laewadelt oli ainult kats tundi kestnud, ja õrnaks wõrdlemisi wähem kahju teinud, kui oma meeste lastmine. Seda kõik aga põ- genejad weel ei teadnud, waid waatasid juure südamema- luga linna poole, kuhu nende kodud ja warandused maha jäänud.

— — —

Film naiste elust.

Ena ja tütar.

Praegusel seltstondlikul kõlblusel on kaks nägu. Üks on ametlik, mille laitsel on kirjutatud wõljud seadused. Nende käitumist walwab kohus ja politsei. Teine nägu on mitteametlik. Sellest ei räägita palju korraldatus seltstonnas, jeda ei tunnista seadus, ainult — kallid teda. Sallib, sest seniste abinõudega pole see olnud kõrvaldatav inimlikust ühistonnast.

Ametliku kõlbluse wastu ehitatse iga päew, iga minut. Tema wastu ehk 99 protsenti kõige auwamatest seltstonna liigetest. Seda teab igaüks, ometi on see asi, millest palju ei armastata rääkida. Znimese moraal on sitamaani olnud kahetselne ja walelik. Ta seab endale üles nõuded, mida ta waeuaks ei wõta täita. Znimene nõuab teiselt jeda, mis ta ise ei suuda ega taha täita. Nii juhtub, et ta oma kohtumõistmise masina äkki rakendab tööle puhkudel, millekaolijed rõhuwas enamikus jäiwad meeleldi kahesilma wahesele kas wõi sel lihtjal põhjusel, et praegusel ühistonnal wastasel korral ei jattuks ei kohtumõistse, ei wangid ega isegi — seaduse paragrahvve. On iseloomustaw praegusele inimseitskonnale, et tema huikamõistmise aparaa-

di alla enamisti — ütleme peaaegu eranditult — jatab naine. Kui nõrgem ja laitsematum pool. Ei ole ju õiguse mõistmises ei kusti ega ei kellegi teise kallal tõstada nii kerge, kui nõrgema kallal.

Ühistondliku moraalil kahetselne wõljudus jällegi katmatuseni allasti kõmulegemas professis, mis neil päewil lõppes Breemenis ühe naise süüdlasest tunnistamisega. Seda süüdistati raskest teos. Oma enda tütre saatmises kõlwatule elule. Kuid kogu professi eellugu ja tema kääl on küllalt huvitawad ja iseloomustawad selleks, et õigus-tada tähelepanu, mis nad leidfid kogu maailma ajakirjanduse poolt, ulatabes isegi eesti lehtedesse, osalt küll kahjaks moonutatud kujul.

Nastat kolm tagasi juri Breemeni linna haigemajas noor 16-aastane Elisabeth Kolomaf, warustatud kollase piletiga, kurjalaadilisse haigusse. Dieti oli tema surm õige saladuslik. 10-ne päewa jooksul muutus noor, õitew tütarlaps inimwaks, mille lunastus surm. Kuid kellel on kahju ühest „langenud“ olemusest, kes sejab wäljaspool ühistonda.

Kuid seal ilmus üks raamat, ei ten praegu täpselt, misjugupe pealkirjaga, mille sijuks oli noore tütarlapse kange- miise ja kurwa lõpu hingehaaranu lugu. Raamat oli kirjutatud päewaraamatu kujul ja tema lihtne, kuid wapustaw lugu shtaldas raskest süüdistusi praeguse kõlbluse laitse korralduse kohta, eriti Breemeni linna luguhaiguste haigema- ja walitsewa olukorra kohta. Raamatu autoriks pidi olema sama noor, haigemajas salwawani mürgitusse surnud Elisabeth Kolomaf, kelle ema Elisabeth Kolomaf, ütles lehed leidnud olemat peale oma tütre surma tema aluslõki wahelt.

Sensatsioonilise shtuga raamat ei jää- nud tähelepanemata. Ta polnud kirjanduslikult wäärtuseta, wastupidi selle lehelülgedest peegeldus terawamõistuse- ja waakkeja ja arwustaja pilguga warustatud, hingeline ühistonna pahede piitjutaja. Näis kahlasena, et noor, wast alles koolipingilt tulnud tütarlaps wõis olla selle raamatu kirjutaja. Sa uurimisel osutuski midagi, mis üllatas. Õigeks raamatu autoriks polnud keegi muu, kui surnud tütarlapse ema, lihtsa kingsepa 41-aastane naine Elisabeth Kolomaf. Niisõrd oli ema end osanud ko-

Talu juures kambris, kus õpsel mitmetesine rahwas tihe- dalt üksteise kõrwal pöwandal puhkas, nagu reatud shtgud piitis, lamastid kaks asewi perenaist, kellede majad mahajäetud kodus kõrwuti seisfid, ka shtn üksteise kõrwal.

Nad olid wäljsest jaadit üheskoos kaswanud, ühel ajal oma majapidamised ajutanud, ja ühe elukutselised abitaasjad leidnud.

Mõlemad olid kalurite naised, mõlemil ühewäärtuslikud majad ja aiaplatsid, ja olid ühesugused jõukuse poolest.

Wäljsest oli kõi elu ja olu koostööl, kuid meeljuje poolest lätsid naised kahju nagu tulli weest.

Kuna wahse wanem Kirsi Juula wahse pikaline, aga lõp- mahu leplik ja järelandliku paitsu wõttu manmana mõnu joetades oma kodus talitas ja allati rahustades ja head soowides naabrite keskel ühtus, oli haledam ja terasem Sindi Minna alati ärewas meeleolus, tujukas ja pirtsakas nii omade kui wõõraste wastu. Snnest koosnes ta pere- kond ainult mehsest ja tütrekestest. Üga wõimast kaswatades kulutas ta rohkem energiat, kui mõni teine pool tofina laste peale.

Wäite Milda oli ilus nõi ja lastu poolest, nagu emagi noores põlmes olnud, ja oleks ka küllalt mõistliku isa loomu pärides meeljujegi poolest armas wõinud saada, kui ema mahi oleks annud ja mitte ainult igal sammul, waid ka iga tund last hõitima asunud. Tütar pidi hingimata isa

kaluriseisusest wäljaupitatud ja prehlis kaswatatud saama, pidi kõrgemale waatama õppima ja oma lihtat kodu unis- tama. Ja nagu meioaegsete wälketodanikkude seas paraku lihti jamaiseid mõtlemata tegutsenaid emastid leidub, hakati last juba wäljsest ainult ehtima ja hellitama.

Pandi warakult kooli, lasti õimejujuseid tarwitsi ja õmaaegseld õppetunde wõtta, aga Jumala päraast mitte ühtegi lihtjat ja tarwilitst tööd õppida ega teha. Oleme ise küll orjanud ja musta tööd teinud, efs laps wõi paremat põlwe jaada! ütleswad mitidu päris mõistlikud ja töötad emad, ise kõi ära tehes ja tütrekest kui ümmardajad tee- nides. Weel kindlamini taalles jeda mõistet uske Sindi perenaist, kes üldse ise tublisti suuruselõigust pödes.

Ja nii oligi Mildaale jaledaks seitsmeteistkümmenaastajeks ueniks stegunud, ilusa rõi ja nõi ja hoitud walgete kättega. Õskas end kusiasti wietada, tantfida ja oli kogu ni kolme wõõra keele algujega tultuust teinud. Sjaga oli küll paraku wäga lihti küllitjeda tulnud, et see oma lihtmeesle aru ei jaanud, niiks tütar italgit wõrtude kudumist ja muttide rakendamist ära ei õppinud, mis ometi tulewase kaluri naise esimene mure oleks olnud.

Ega meestel ju midagi peenemat meest ega arusaamist pole, pahandas shts ema. Laps peenikeselt koolitatud ja puhjad witted seljas... hakatu mülid mudaseid kalatõrke kätte wõtma. Selleks ma küll oma tütar ei kaswatanud.

hendada tütre hingeellu ja mõteteilma, et isegi kääkivi jarnanes tütre omale.

Kuid mitte jelle, inimlikult mõistetaiva pekkuse pärast ei langenud Elisabets Kolomaf kohtu alla. Et, ta mõeti vastutusele seaduse paragrahvi järele, mis — kui jeda dieki arvustada — oletas tulnud tarvitada tema vastutusele võtjate eneste sühtes. Ema mõeti vastutusele, nagu õeldub, kuppeldamise eest. Selle eest, et ta olla teadlikult oma tütre kaatunud kõlvatusele ja jellelega teenitud raha tütrelt ära võtnud ning kodus kaatunud.

Liig valusalt oli tema raamat puudutanud Breemeri linna olusid, kui et teda oletas mõidud jätta rahule. Vastutusele võtjateks olid Breemeri linnavalitsus ja prokuratuur. Neil päevil kuulutas kohus esimeses järgus väljja oma oluse — Elisabets Kolomaf mõisteteli wangi 8 kuuks.

Mis peale põhjenes niisugune otsus?

Olid kahesugused tunnustajad — kaebaluse katks naabrinaišt ja tütre tuttavad mehed, katks nooremat ja üks waneur. Neist otsutus temale kaatuskifuks ühe naabrinna, endise jüdamajõbra, niidise surmawaenlase tunnustus. See tõendas, et Elisabets Kolomaf teadlikult on kallinud tütre kõlvatut elu, teda isegi jellele kaatunud, sõimanud, kui tütar

rahata koju julgenud tulla ja teda lubanud mehi tuua enda juure korterisje. Tunnistus mõeti kohtu poolt waga kaalutwana, kuigi sealtamas kohtu ees selgub, et tunnustaja on endine prostitueeritu, juba kahetja korda kohtu poolt karistatud ja ähwardanud kaebalusele „näidata“, teda „sisse wedada“ jne.

Tütre tuttavad kolm meest, kellest katks temalt saanud vaske haiguse, väergivad hoolimata jellest temast ainult head, isegi kõige paremat. „Temast ei jaa ütelda ühtegi halba sõna“, ütleb üks. „Armasstasin teda. Kui temale midagi kinkisin, tegin jeda, nagu oletas kinkinud oma naisjele, kunagi ei nõudnud ta midagi...“

„Glastin temaga“, ütleb teine, „ta ei nõudnud kunagi raha, ei võtnud isegi siis, kui jeda wägijä pakkusin.“ Na kolmas tunnustus ei lähe kohtu neist kahest.

Naabrinaišed tõendawad, et Lisbeth on kannud hõberehase boat. Kärmelt tõmbab ema rätiku alt väljja jelle „hõberehase“, mis ojutub odawaks kiffenahasejeks. Üksti tunnustajaišt meesest ei ole kunagi käinud Lisbethi korteris, ei ole isegi tuttavad tema emaga. Kaebaluse mees, aus käftitööline, hommikust õhtuni tööl parandamas oma ligimese jalatsjeid, kaitseb naitš, kaitseb ka last. Kus jaab tema aga waltwata tütre jä-

relse, tehes tööd hommikust õhtuni. — Kuid prokurööril on weel üks waga „kaalim“ wäide. Lisbeth olla end wärwinud ja puuderdanud, mis olla langenud tütarlapse tunnus. Waitsja pallub väljja kufjuda linna esimest junnjetööloja omanikku, kes seletab, et 14—16-aastajed, kõige paremate perekondade tütreid endid wärwinwad ja puuderdanud, ilma et kellelgi õigust oletas neid pidada „langenuiks.“

Jsegi kõigea harjunud ajakirjanikud ei juuda stinjuures hoiduda naerma pahwatamast...

Õiguse mõistmise aparaat tegi ära oma tööd, ema sai oma karistuse. Näib aga, et asi weel edasi hakkab „tööma laineid“, nagu armastatakse ütelda. Siinjamast professi juures näiwad kohtu põrganud oletat isegi poliitilised ja ilmatwaatelijed kahkawamijed. Kuna parempoolne ajakirjandus ajub kohtu ja prokuröri seijukohale ja näeb kaebe all jaisnuud emast jüdametut kurjategijat, jufjiwad wabameeljemad ja pahempooljemad lehed erandiult tähelepamu protsessi juures ilmsiks tulnud juurtele puudustele, ühe poole ilmsjele liiguskumijele ja teise poole ignoreerimijele. See ühelt poolt.

Teiselt poolt aga tuletatakse meele,

küll ta mõne puhtama ameti lekab. Kuhugile kantseleisje kirjutama, wõit juurte jalkste lapši koolitama, kus jopä jees püherdamist pole... Kuid just waltju ja selgest ta esitja oma mõtteid weel ei awaldanud, teadlik olles mehe koguni waltstmoodi kindlast plaanist.

Naabvi ja ametliwenna Kirsi Wardiga oli Lindi Zuhaniil aimugi laup koos, et nad Kirsi paari maasta wõrra wanema poja ja Milda paari panewad ja wi wanemate wawa ja wõhtjed tööabitud kohtu jääwad, ja ühe juure kakaäri moodustawad.

Kuna poegadešt nii kergesti logetejaid noorhäraraid ei jaa kaswatada, kui tütardest preitijid, oli Kirsi Zuhani teises juunas mehes wõrjumud.

Peale linnaooli lõpetantist, milles ta hooljastki õppinud ja ilusa äinmaeguse hariduse omendanud, oli ta kofje isa kõrwale tööle ajunud, ja täiesti osawaks ja teadlikuks oma kufjes saanud. Peale jelle oli ta oma täiesti kainelt ja mõistlikult isalt ta muusiki ainult head eeskuju saanud, ja oli waga meeldivu ja kumbeline noormees. Ainult filmatorfawat näoliti tal ei olnud, ehk noormees muudu küll tuugen ja kaswullijest woornis oli.

Wäikeste stinijhalli filmade ja kannis juure nina üle tõuzis madal otkaesine. Ja tiheda punaka juulje kõrwal kippus päris helepunane mokahabe karkama. Meelise poolest oli pohis rahuline ja alati tajakaaalus, nagu ta emagt, ainult

wõwaste ja isearanis meidude ees pišut kohmetu ja arg. Meesjete ja wanematele naitsele aga kui aupakkif, hästi kaswatatud noormees, waga lugupeetud.

Ainult Lindi perenaišjele ta kufidagi ei jöbinud. Juba lapjest jaadit oli ta naabrite „punapead“ nagu midagi halwemat oma tütrejesešt eemaldada ja wõõrutada püüdnud. Meesje plaanist, lapši kufstord paarti panna, teada saades, oli ta omas meeles kindlasti otjustanud igal abinöl jelle wastu töötada. Tema oma ainult ühtet tütarit walgi lihtjale kalamehele ei pane, wõit kas palugu põstwiiki maas. Nagu peenemaid mehi ilmas ei olnud. Waja oli ainult laps wäljja jaata stit wäitjesešt ja kufjast ämbrusešt mõnda juuremasje linna. Küll teda siis nähki ja wäärilijest himati.

See otšus oli teda ka tänases põgenemijes jufstunud.

Meheed olid nimelt omad wäärustijjemad piilijed ja tööabinud Kirsi juurde mootorpaati paigutatud, ja jöge mööda maa poole jöbitnud. Na naitš oli kaasa kufjunud.

Uga Lindi perenaine, kes jai oma hoitud tütarit ometi ise ei wõtinud Kirsi nooremehjele kõrwu asetada, keifis kaugešt waaku, ja kätš kufkrega jalgi. Ja Kirsi ema, kes ei jöandanud naabrid hädaohus ükfi jätta, oli jöpruse poolest iihes tulnud.

Niud piilutastid mõlemad naitjed wõõra rahwa kesjel põwrandal, kuna Lindi perenaišjele õnnets oli käinud tütrejesešt iihje teise preitii kõrwale kuhugile woodisje asetada.

(Särgneb.)

et teaduse paragrahvi, mis käib kõlva-
tusele kaasaaitamise, selle kulu elamise
ja sellest kajumõtmise kohta, suure eduga
oleks võinud tarvitada — Kolomati
protsessis vastutusele võtjate osas esine-
nud prokuratuuri, Breemeri
linna valitsuse ja politsei
kohta. Sest samal ajal, kui need kõi-
giti teadusepäraseid asutused kogu oma

vastusega langevad elust rohkem kui
mõhjutud waese naise peale, temale
mõhjutud määrates ühelt ühelt
tunnistuste najal, tegutsesid Breemeri
linnas Helene tänawal kümne kord
bordelle (avalikud majad), kõigi nende-
jamade asutuste teades ja kallimatult.
Majades peetakse tiitarsappi kinni kofar-
muleu korras, neilt võetakse ära teatud

osa (muidugi lõvioja) kõlva-
tusele rahast ja üks osa sellest rahast lä-
heb korralduste maksudena Breemeri
linna valitsuse kasusse.

Paragrahv, mis purustab wiletsa
naise, osutub maksuametuse juubistajate
eneste kätte. On's veel waja tugewa-
maid näiteid jektsonna häbiwäärt taha-
keelusest!
h—i.

Teadusliku täiendamise võimalusi naistele.

Ujakirjanduses ilmunud Eesti Akad. Naiste ühingu
aruannetest (w. „Naiste Töö ja Elu“ nr. 5, 1927)
selgub, et ka välismaa ühingud on üles näidanud suurt
lahkust ja poolehoidu meie ühingu vastu. See wäl-
jendub eriti aineliste toetuste ja stipendiumite pakku-
mises, mis võimaldab akadeemilise haridusega nais-
tele enmast täiendada ja teaduslikult edasi töötada wäl-
jamaal. Mii on olnud meie ühingu liigetel võimalus
kandideerida Ameerika, Austraalia j. t. ühingute poolt
määratud stipendiumite peale, kui ka osa wõtta inglise
keele õpetajate juurekujustest Londonis.

Siimasena on tulnud E. N. N. ühingule paksumine
Ameerika Naiste Teadusliku Edendamise Liidult:
nimetatud Ameerika Liit on nimelt otjastanud mää-

rata 2000 dollarit (Ellen Richard'i teaduslik auhind,
umbes 750.000 E. mk.) naisele, kel erilised teened eks-
perimentaal teaduse alal. Iga maa, kus on olemas
akadeemiliste naiste ühingud, wõivad esitada kolm
kandidaati. Kandidaatide nimekirjad ja loowitused
saadetakse siis Ameerika Liidu auhinna komisjoni juha-
tajale, kus aprillikuus 1928 tehakse lõpuline otsus.
Kandideerimisel tuleb üles anda oma teened teadus-
liku töö alal (trükkis ilmunud tööd jne.) wõi tegutse-
mine õppejõuna ülikoolis (college'is). Kuni senini on
määratud Ellen Richard'i auhind juba 14 korda; sti-
pendiaatide nimekirjas on olnud muuseas ka madame
Curie 1921. a.

Dr. Olga Madisson.

KROONIKA

Kaitseliidu naisosakondade esimene kongress.

Ühenduses üleriikliste kaitseliidu päevadega peeti
laupäeval, 18. juunil, Tartus ära esimene kaitseliidu
naisosakondade kongress, kus esines kõnega ka Riigi-
kogu esimees.

Teatavasti tegutsevad meil üle riigi väga mitmed
kaitseliidu naisosakonnad, nad on kaitseliidule olnud
suureks abiks. Kahjuks pole aga neil organisatsioonidel
seni veel põhikirja, kuna nähtavasti kaitseliidus
eneses veel puudub kindel seisukoht naisosakondade
juriidilise aluse kohta. Tartu kongress on jõudnud
otsusele, et naisosakonnad peavad edaspidigi töötama
iseseisvate organisatsioonidena. See otsus on kõigiti
vastav — see jätab naisorganisatsioonidele suurema
vabaduse ja võimaluse omavaheliseks organiseerimi-
seks, kui see teostav oleks sel juhul, kui naisosa-
konnad oleneksid täiesti kaitseliidu keskkorraldusest.
Ka naisosakondade nime suhtes on Tartus jõutud ühe-
meelsele ja ilusale otsusele: on vastu võetud kaitse-
liidu naisosakondade üldnimetuseks „Kodukaitse“. Meie
kodukaitse ühingutel on ilusad ülesanded. Soovitav
oleks, kui nad tegutseks kooskõlas meie teiste naisor-
ganisatsioonidega.

Kodukaitse ühingud peaksid, samuti kui meie tei-

sed naiskoondused, koonduma Eesti Naisorganisatsioo-
nide Liidu ümber. See oleks organiseerimise seisuko-
halt väga tarvilik ja annaks ühtlasi uut hoogu ja
jõudu meie naiste tööle. Ilusa algatuse ses suunas on
juba teinud kaitseliidu Saaremaa maleva naisorgani-
satsioon, kes esimesena meie kodukaitse ühingutest,
astus E. N. Liidu liikmeks.

Esimene naine-kaubandusnõunik Soomes.

Mõne kuu eest andis Soome valitsus esmakordselt
naisele kaubandusnõuniku aunime. See naine on preili
Hanna Parvonen, kes iseseisvalt juhib suurt vabrikut
Kesk-Soomes. Oma suure asjatundmise ja sihikindla
tööga on ta nimi töösturite hulgas suures lugupidami-
ses, samuti on üldiselt tuntud ta suur hoolekanne oma
tööliste eest.

Hiinas naine kohtu presidendiks.

Shanghai kohtukoja presidendiks on saanud Hiina
esimene naisadvokaat dr. Saumi Tscheng. Ta on õppi-
nud rahvamajandust ja õigusteadust ning omandas dok-
tori aukraadi Pariisis. Pariisi rahukonverentsist võt-
tis ta osa Hiina delegatsiooni liikmena. Ta on palju
kirjutanud oma erianete üle ja peale selle veel aval-

danud kaks raamatut „Mälestusi lapsepõlvest ja revolutsioonist“ ja „Uurimusi eeskujuliku Hiina perekonna üle“. Dr. Soumi Tscheng on tuntud agarama naisliikumise eestvõitlejana Hiinas.

Kaitseliidu Saaremaa maleva Naisorganisatsiooni tööst.

1924 aasta 1. detsembri äraandlik kommunistline väljaastumine Tallinnas nõudis rahulikkude kodanikkude perest hulgakese süütuid ohvreid. Paljud perekondade toitjad — isad, kes just lahkunud omakste keskest ja ruttasid oma igapäevasele rahulikule tööle, langesid saatusse karmil tahtel halastamatult timukate ohvriks. Verest nõretasid nende omakste — Eesti emade, abikaasade, laste südamed, kui kuuldus levines, et nende kallimatelt elu vägivaldselt röövitud. Ja seda kõike oli korda saatnud röövbande, kellele ei olnud kallis ei Eesti riigi ega rahva saatus ning tema hea käekäik, vaid rahva saatust raha eest müües, olid nad valmis vennatapmisele. Ühtki õigustavat sõna ei leidnud terves ilmas nende teo vabandamiseks. Vaid vastupidiselt, et ka tulevikus ära hoida sarnast ülekohut, kõlas riigi piirist piirini hüüe — read koomale Eesti pojad ja tütreid, et alaliselt valmis olla riigi ja rahva julgeoleku kaitseks. Sellele põhimõttele kindlaks jäädes moodustasid rahva paremad pojad kaitseliidu organisatsiooni, mis aja möödumisel tugevaks omakaitse organisatsiooniks välja kujunenud. Ka Eesti naine ei suutnud ega tahtnud tummaks pealtvaatajaks jääda, vaid üle riigi oli valmis pakkuma oma avitavat kätt omakstele kaitseliitlastele nende ennastsalgavas töös. Mandril, kus varemalt mitmesugused naisorganisatsioonid juba tegutsesid, ärkasid ka ellu ühes kaitseliidu üksustega vastavad kaitseliidu naisüksused. Kuid Saaremaal, kus senini igsugused naisorganisatsioonid puudusid, tuli asja algusest peale korraldada. Sellegi peale vaatamata ütles saarte naine oma otsustava sõna ja iga silmapilk oli valmis kaitseliitlaste ridadesse astuma. Alistudes sellele saarte naise pühemale tahtmisele sai maleva juhtivate tegelaste poolt 1925 a. 8. detsembril Kuresaare linnavalitsuse ruumides Kuresaare ja ümbruskonna nnaistegelaste üldkoosolek kokku kutsutud, kus ka alus pandi kaitseliidu Saaremaa maleva naisorganisatsioonile. Sellest peale on maleva nnaisorganisatsioon oma tegevusega katsunud abiks olla malevlastele nende isamaa kaitse töös. Aasta jooksul on mõndagi suudetud korda saata, kuid paljud head mõtted ja kavatsused on tulevikku teostada pidanud jääma.

Aasta jooksul on naisorganisatsioonil olnud 17 juhatuse ja 2 peakoosolekut. Jaanuari kuu lõpul algasid sanitaar-kursused 23 osavõtja ning 6 vabakuula" jaga. Kestsid kolm kuud. Vabariigi aastapäeva peol korraldas majandusosakond einelaua. Sel puhul ilustati pidumaja majandusosakonna liikmete poolt, niisamuti valmistati rinnamärgid-rosetid. Veel valmistati veebruari kuu jooksul K. L. Leisi malevkonna lipp. Aprilli algul korraldati käsitööõhtud eeoleva loterii

heaks. Osavõtjaid oli 10 ümber. Kevade tõttu aga lõpetati need varsti. Maleva aastapäeva puhul 13. juunil käisid naisorganisatsiooni esitajad Roomassaares avavõraid hr. Riigivanema esitajat hr. minister Laretei't ja kaitseliidu ülemat kolonel Roska't vastu võtmas. Annetati lilli. Niisamuti võttis sel päeval korraldatud karbikorjandusest ja paraadil vannutamisest osa naisorganisatsioon. 21. juunil lahkusid juhatusest esinaine pr. L. Mikk, tema abi pr. G. Aleksandroff ja laekahoidja prl. L. Kalm. Sel puhul kutsuti kokku üldkoosolek uue juhatuse valimiseks. Ülesseatud kandidaatidest sai kõige rohkem hääli pr. M. Bondartschuk, seega valiti esinaiseks. Abi kohale kutsuti järgmine kandidaat pr. J. Busch ning laekahoidjaks pr. M. Lemet. 2. augustil algasid käsitöö kursused pr. Tolmats'i juhatusel. Kestsid 2 nädalat, osavõtjate arv oli 24. Sel ajal korraldati ka tervishoidline loeng naisorganisatsiooni poolt. Lektoriks oli dr. prl. Mari Suga. Osavõtt oli väga elav, nii et ruumid kõiki kuulajaid ei suutnud ära mahutada. 29. augustil pandi toime näitus kursustel valmistatud asjadega ning korraldati loterii, mille tulemuseks oli puhaskasu naisorganisatsiooni kassale ligi 10.000 marka. Näitust vaatamas käisid 180—200 inimest. 2.—3. oktoobril korraldas maleva manöövrid, millest naisorganisatsioon ka tegelikult osa võttis, saates välja 6-liikmelise sanitaarsalga ja 6-liikmelise majandusosakonna. 3. novembril algasid käsitööõhtud 1927 a. kavatsetava loterii heaks. Osavõtt õige elav. 10. novembril korraldati omavaheline „ani-õhtu“. Detsembri keskel algasid populaar loengud kunstiajaloo üle. Ka vana-aasta ära saatmise ja uueaasta vastuvõtmise korraldas naisorganisatsioon. Aasta kestel oli naisorganisatsioonil 112 tegev ja 14 toetajat liiget. Välja astusid aasta jooksul 5 liiget.

Seega lõppes 1926 a. tegevus. Ehk küll mitte teab kui palju tehtud ehk kuigi suuri summasid sisse võetud, on siiski näha, et ka saare naine aitab, kus vaja, jõudu mööda, ning loodame, et eelseisval, s. o. 1927 a. meie lugupeetud naiskaitseliitlased kõik ühel meel ja nõul igal pool, kus seda kuidagi meie kallis kodumaa nõuab, abiks ja toeks saab olema, milleks siinkohal soovin praeguse juhatuse nimel ühtmeelt, püüet ja jõudu tööle!

Juhataja allkiri.

Rahvusvaheline Almanak.

Rahvusvaheline vaimlise koostöö instituut Pariisis kavatseb välja anda rahvusvahelist almanaki. Rahvusvahelise Naisliidu kaudu tahab instituut saada almanaki jaoks kõigi nende naiste elulood, kes rahvusvahelisest sotsiaalsest elust osa võtavad.

Naiste töö tunnustamine.

Rahvusvaheline tööbüroo kutsus Rahvusvahelise Naisliidu tegelased mrs. Ogilvie Gordoni ja miss Margaret Bondfield'i väljarändamisküsimuse asjatundjate komisjoni.

Rodu korrast ja kaunistamisest.

(Järg ja lõpp.)

Enesest mõistetaw on korraliku kodu eeskujulik puhtus.

Puhtus on see, mis teeb kodu meeldiwaks, hoiab tema elanikud terwed, arendab ja kaswatab inimeses elujõudu ja tahtet. Wanad eestlased elasid puhtalt; pikk orjusaeg wõttis rahwalt wõimaluse ja aja puhta elu jaoks. Ja praegu peame paraku tunnistama, et hooletus puhtuse wastu meie rahwa hinge püsima on jäänud. Ebapuhtus teeb praegu wastiku pahena suurelt oma häwitustööd meie rahwa hulgas ja palju raudset tahtet nõuab see igalt Eesti naiselt, kui ta selle waenlase häwitada ja kodudesse eeskujuliku puhtuse tuua tahab.

Puhtust tuleb pidada enesel ja nõuda seda kõigilt perekonna liiketelt. Puhtad peawad olema ihu ja riided. Mustus on kõige parem haiguse idude warjaja, alalhoidja ja ebakandja. Waba peab ka meie ümbrus igajugustest pisikesustest olema. Wähe sellest, et täid, lutikad ja kirbud on tundemärgiks kodu ebapuhtuse, wastikuse, hooletuise ja ebakultuurile — nad teewad peale selle suuremat häwitustööd, kandes laiali haiguse idusid, rikkudes meie unerahu, riisudes meilt elujõudu, tehes meid kõikide silmis wastikuts, harimatuts inimeseks.

Puhas tuleb pidada oma ümbrus. Kuuldub, et pole aega puhtuse pidamiseks; see on ainult ilma alujeta ettekääne. Meil, talunaiistel, jatkub aega kõige, kui ostame oma aega jaotada, kui raendame omale abiks oma kaswawad tütreid. Noored tütarlapsed peatfid wirgalt ja häbdaldamiseta kõiki kodus ettetulewaid töid tegema. Nii kaswataksime oma kodudele häid tulewasi sisetööd ja hoiaksime ühtlasi omad kodud kütkestawad. Puhtuse pidamine nõuab õige wähe kulusid, küll oga naiselikku hoolt ja ka aega. Kui kodu on korralikult sisse seatud ja temas walitsemas kord, siis on ka puhtuse pidamine temas kerge. Puhtust ja puhtuse pidamist kodus peab jaotama nelja liiki: igapäewane, nõudlane, pühadeelne ja suurpuhastus. Nendest kõige raskem ja põhjalikum on suurpuhastus. Seda peab ette wõtma kaks korda aastas: kewadel ja sügisel.

Kewadel, kui teised aknad eest wõetakse, ja sügisel enne nende ette panemist. Meist on kewaline suurpuhastus tähtsam, sest siis on suurteks abilisteks waligus, päikesekiired ja wärskendaw kerge õhk. Meed aitawad häwitada mustust, tolm, haiguse idusid, sõõdikuid, nende mune ja niiskust. Suurpuhastus wõetakse ette, kui maa kuiwanud ja õhk soe. Suurpuhastusel, eriti kewadel, puhastatakse kas pesemise, pühkimise ehk klopimise teel kõik elumaja ja wälishoonete sisetimed ja wälised ruumid. Puhastatakse ka kõik riistad, mööblid, asjad, riided jne. Puhastuse alla tulewad kõik kõrwalised ja mahajäetud nurgad ja kohad. Sellel puhastusel on suur tähtsus kogu perekonnale. See muudab kodu wärskets, rõõmsaks ja koduseks.

Igal naisel olgu kohustuseks harjutada oma perekonna liikmeid puhtust armastama ja pidama.

Wäljaspoole, treppide ette, asetagu jalarand, millesse suur pori ja lumi ära kaabitakse. Otstarbekohased on ka jalamatid wäljaspool trepi peal, samuti ka seespool. Iga perekonna liiget palutagu järjekindlalt oma jalad puhastada enne tuppa tulekut.

Kodu kord, korralik sissetead ja puhtus on ühtlasi ka kodu kõige ilusamad kaunistusabinõud, nii elumajas eneses kui ka wäljaspool.

Elustamise otstarwet täidawad ka mitmesugused käsitööd: põranda, woodi ja seinawaibad, akna ja ukse eesriided, padjad jne. Käsitööd jagatagu tubadesse kooskõlas. Käsitööd oma kodu kaunistamiseks peab iga naine ise tegema. Kodu ilu tõstawad ka pildid. Nende walitus peab aga olema ettevaatlik ja ei tohi nende alla seinu katta. Igas toas peab olema ainult mõni üksik pilt ja see peab olema wäärtuslik ja peab ümbrusega kooskõlas olema.

Ja lilled! Meed ei tohi puududa kodus. Lilled on looduse ilusamad annid ja nendega ehime oma kodu nii seespoolt kui wäljaspoolt. Tuba ilma lillebega on külm ja surmud. Lilled teewad ta rõõmsaks. Kaunistame oma kodu nii poti- kui ka õitelilledega. Meid ei

tarvitse toas olla palju. Nad olgu hästi hoitud, korralikult kastetud, puhtad ja ilusad.

Lõigatud lilled asetame vaajasidesse ehk korvidesse. Neid paneme ühe, ehk kõige rohkem, kahe nõuga ühte tippu. Lilledega ei tohi, samuti nagu teiste kodu kaunistamise asjadega, liialdada — siis nad kaotavad oma mõju ja tunduvad üleliigsetena.

Lilleaias tuleb silmas pidada, et lillepeenrad oleks korralikult lõigatud ja ilusasti ajetatud. Ühe peenra peale ei maksi liig palju lillefortiifid istutada. Väiksematel peenratel jattub kahest, kolmest jordist. Wärvide ja sortide walik ühel peenral olgu kaalutud. Sama nõudlikud, kui meie oleme iga ühtiku peenra lilled üldmõju kohta, nõuame ka, et kõik lillepeenrad, mis aias kodu kaunistuseks olemas, amaksid ühtlase ja seotud mulje. Lillepeenraid ei tohi ühte tuhjata, neid ei tohi ka liig palju olla. Elumajade lähemale sobivad tülmawärvilised lilled, nagu: sinised, pruunid, tumekollased, kaugemale soojawärvilised, nagu: punased, kollased, heledillad jne. Walget ja heledalli wärwi võib mahutada igale poole. Oma kodu ilustame wäljastpoolt weel pöösaste ja puudega. Pöösaid võib istutada kas üksikut wõi puhmastena. Ka nende walitu

ja mahutamise juures peab juba algusest peale üldmuljet silmas pidama. Ka mõned üksikud puud, nagu püramiidi taoline kuusk, õrn kask, tugev mehine tamm ja teised on ilusad kodu ümbruse kaunistajad.

Uga ka kõik tulutoowad puud ja taimed kaunistavad kodu, tuletame ainult meelde kewadõites ilusjewa wõi aga jälle wiljarohket sügisega meie õunapuuaedades.

Ulugem tõsiselt tööle oma kodude ümberehitamisel ja ülesehitamisel. Kaunistame ja korraldame oma kodu kohaselt oma rahwale. Senini on meie kodude korraldamisel walitunud kaks äärmist woolu: orja-aegne ja wõõrsilt laenatud järeleainamine. Kuid nüüd, oma iseseiswas riigis, katsume rajada oma kodu oma omapärajusele!

Gestujaks Gesti naisele kodude korraldamisel võiks olla meie hõimurahwa — Soome kodu. Üstudes soomlase koduse, peab imetlema seda korda, lihtsust, omapära ja meeldiwust, mis seal igalt poolt naeratades vastu lehwib. Seal walitseb kooskõla ja seega kaunidus. Niikaugele peab jõudma ka meie kõige lihtsam kodu. Selleks peawad naised tööle ajuma.

L. Rogenbaum.

Mõni sõna toitmisest.

Üks tähtsamalt, igapäew korduwalt perenaise muredest on: mis annan ma oma perele süüa?

Ja eriti raske on see küsimus kewadel, mil tagawara toitained lõppemas, kuna wärsket ja odawat aiawilja weel saadawal pole. Ei ole ju tähtis ainult see, mis lauale antakse, waid ka see, kas toit ka meie teha nõudeid suudab täita, sest teame, et inimese organism nõuab mitmekesist toitu. Meie igapäewane toit ei tohiks mitte koosneda, nagu see sageli juhtub, — ainult lihast, leiwast, kartulast ja piimast, waid nende toitainete kõrwal peats rohkesti aiasaadusi tarwitama. Ka ei tohiks üks ja sama toit liig sageli korduda, sest sarnasel korral võib ka kõige maitsemam toit wastumeelseks muutuda, kuna igapäew isemoodi walmistatud toidud isuäratawalt ja seedimisteedendawalt mõjuwad, ergutades seedimisnäärmeid tööle. Ning, et toitmine mitte ühekülgne ei oleks, tuleks soowitada lõuna ajal kaks toitu anda. Teine toit ei tarwitse sugugi kallist olla, waid võib kas eelmise päewa ülejäägist wõi mõnest muust odawast, kuid toitwast aineist walmistatud olla. Peale selle tuleks silmas pidada ka seda, et toidud sisaldaksid meie organismile tarwisminewaid toitolluseid, nagu munawalget, raswa, süsivesinikke, soolasiid ja witiamine, mida meie teha tarwitab kaswamiseks, rakkude uendamiseks ja tööks. Ka peats toitu küllaldajest olema, et iga inimene korralikult söönuks saab; wastasel korral võib ka alatoitluse all kannatada, olgugi, et toit kõiki ülalnimetatuid toitolluseid sisaldab, see tähendab täiswäärtuslik on.

Ja kõige selle juures ei tohi toit kallist olla, eriti

nüüd, kus sissetulekud väikesed ja teenistuswõimalused raskest. Sellepärast peab iga perenaine püüdma wõimaluse korral mahlade ja keediste kõrwal kõiksugu teisi toitaineid odawal ajal tagawaraks muretsema, nagu näiteks mune, wõid, sealihha, juurwilja jne.

Konserweerimise waewa ja kulu eest ei tohiks ükski perenaine kõrwale hoida, sest ainult õigel ajal sisseostmine ja otstarbekohane alalhoidmine wõimaldab meile kallil ajal odawa ja mitmekesise toitumise.

Allpool mõned toiduretseptid, mis ehk aitawad wähe mitmekesistada meie lõunalauda.

Porgandi worm.

Uined: 4 naela porgandeid, 1 klaas piima, 3 muna, 50 gr. manna, 3 s. lusikat suhkrut, 1 t. lus. kaneeli, 40 gr. wõid, soola.

Pestud ja puhastatud porgandid pannakse sool- ja suhkruweega keema. Kui pehmed, kurnatakse ja aetakse läbi masina. Munatollane hõõrutakse suhkruga wahule ja segatakse ühes piima, kaneeli, sulatatud wõi ja mannaga jahtunud porgandite hulka. Wiimaks lisatakse wahule hõõrutud munawalge. Sedu walatakse pestud wormi ja küpsetatakse ½—¾ tundi. Süüatakse röõsa piimaga.

Da fottetid.

Uined: 1 nael rohelist übe, 1 liiter wett, 1 sibul, soola, pool lus. riisileiba, pool lus. röõska koort, 2 muna, 3 s. l. wõid, 50 gr. suitsupekki, pipart. Praadimiseks raswa, määrimiseks 1 muna ja riisileiba.

Dad keedetakse wäheses soolwees pehmeks. Metakse

ühes sibula ja suitsulihaga 2 korda läbi masina. Siis segatakse kooses leotatud riivleib ja klopitakse munad hulka. Maitstakse soola ja pipraga. Walmistatakse näitefjed pikitud kotletid, määratakse munaga ja weeretatakse riivleiwast ning praetakse mõlemilt poolt pruuniks.

Süüakse sibulakastega.

Piima ja katao tarretis.

Mined: 2 ltr. piima, 50 gr. kataod, 25 gr. magusaid mandleid, 18 lehte kalaliimi.

Piim keedetakse peenendatud mandlitega, lifatakse katao ja maitse järele juhkut. Lastakse siis jahtuda ja lifatakse 5 minutit külmast wees leotatud ja sulatatud

kalaliim juurde. Walatakse kausidesse ja lastakse tar-
duda.

Medijelege supp.

Mined: 1—2 naela sealihaga, $\frac{1}{4}$ naela suitsulihaga, 70 gr. tangu, 3 ltr. wett. Supijureed, soola, pipart, hapufoor, rediselehed.

Tangud pestakse ja pannakse külmast wees pestud lihaga keema. Kui keeb, wõetakse waht ja lifatakse ilu-
jateks tükkideks lõigatud supijureed. Lehed puhastatakse, pestakse ja pannakse sõelale nõrguma, hakitakse siis peeneks ja autatakse 1 supi luj. wõiga pehmeteks. Siis lifatakse nad suppi. Maitstakse soola ja pipraga. D-
rinasse pannakse hapufoort. M. Greenberg.

Roduloomade suwised waenlased ja nende häwitamine.

Suwi on käes. Müüd jgineb uesti suurel arvul kärbsed, parmušid, metspuuke ja mitmesuguseid sõõdituid, kes loomade werd imedes, wõi nende nahka ärritades iseäranis õrnema nahaga loomadele palju tüli ja piina sünnitawad. Loomad jooksawad ringi, peksawad jalgadega, ei söö, mille tõttu kahaneb piimaand mõnitord isegi ligi poole wõrra ja loomad jääwad kõhnaks. Mii sünnitawad kärbsed j. m. loomade werd imewad putukad loomapidajale õige tunduwat majanduslikku kahju, milline kasvab suureks iseäranis siis, kui nende putukate abil kantakse laiali külgehaakawate haiguste idud, nagu tiijikuse, tatitaudi, peataudi, suu- ja jõrataudi, põrnataudi j. t.

Puugid — weiste punahaiguse lewitajad.

On olemas rasketuulijäsi haigusi, mis lewinwad aimu-
liski putukate kaasabil. Siia kuulub weiste punahaigus, milline meil lewinud on iseäranis Põhja-Cestis, kuid paiguti ka Lõuna-Cestis (näit. Wana-Wändra wallas, Pärnumaal; Pehjeri ja Senno wallas Pehjerimaal). Selle haiguse tundemärgiks on muuseas, ei weise kuji muutub punakas-pruuniks were sisaldawuse tõttu — millest ongi haigus saanud oma nime. Mõnitord ilmub haigus wäga raskesti kujul. Loomadel on tõrge palawik. Kõht on ehitets kinni, pärast tekib pa-
sandus. Loom oigab, tundes suurt walu, ja hingab raskesti. Mõne päewaga jääb loom nii nõrgaks, et lamab kogu aeg maas. Suremus selle haiguse puhul kõigub olude järele 5—50 protjenti. Haiguse tekitajad piiskud elawad metspuutides (rahwas nimetab neid ka puutäidets). Puugid elutsewad puude ja pöõfaste lehtedel. Eriti rohkesti on neid harilikult niistetel, pöõfastelega kaetud karjamaadel. Puugid kufuwad lehtedel looma selga, imewad werd ja ühtlasi kannawad ka punahaigust tekitawaid piiskuid oma londiga looma weresse. Loom jääb haigeks umbes 8—10 päewa pärast peale haigusidude weresse sattumist. Harilikult on meil jeda haigust kõige rohkem juuni- ja juulikuul.

Haigust läbi põdenud looma weri jhaldab piiskuid veel mitu aastat ja wõib puutide kaasabil haiguse lewimiseks pöõhjust anda. Mitte kõik puugid ei kannu enes-
jes punahaiguse idusid, waid ainult need, kes ise eht selle wanemad on imenud haige looma werd. Peale täiskaswanud puutide, kannawad haigust edasi ka puu-
tude wõhjed eht larwid, kui need looma peale jattu-
wad. Sellepärast wõib jeda haigust igal aastal uesti oodata kohtadel, kus see ford lewis. Peab katsuma wõi-
malust möõda lehmi niisugusele karjamaale mitte ajada, mille kohta on kahtlus, et seal elutsewad puu-
gid. Starjamaad tuleks pöõfaste puhastada ja jala-
traawituse abil kuivatada, mille tõttu kaowad peagi puugid, ning ühes nendega ka raske haiguse hädaoht.

Parmude ja kärbeste eemale peletamine loomadest.

Jseloomulikku haigust sünnitawad weistel parmušid. Nende tõugud elutsewad weistel naha all ja tekitawad suureks kasvades muhkusid, milledest saab wälja piigs-
tada täiskaswanud pruunikashalli eht walfjat tõuku. (Waata „Maitse Hääl“ nr. 6).

Parmude ja kärbeste eest saab loomi kaitsta, kui neid enne karjamaale lastmist hõõrutakse üle tubaka, treekapähkli lehtede wõi koirohu (Artemisia abs.) keedijega, wõi ka lihtsalt äädika weega. Õrnematele kohtadele, mida kärbsed ja parmušid iseäranis eelistawad, wõiks määrida omawalmistatud salwi: 1) 300 grammi sulatatud searaswale lifatakse juure 50 grammi kreoliini, 2) 1 fg. tubakalehti keedetakse 10 liitris wees kuni jääb pudrujarnane mass, mille hulka segatakse $\frac{1}{2}$ fg. looma raswa ja 8 gr. petrooleumi. Muidugi peab rohtu wäga määratud loomi lüpsma wäga ette-
waatlikult, kandes hoolt tarwiliku puhituse eest, wasta-
sel korral omab piim möõra maitse.

Mõinõud kärbeste jginemise piiramiseks.

Rohkem weel kui parmušid, tülitawad loomi kärbsed. Laudas on rohkesti kodukärbsed, kes ei ime werd ega hammusta, kuid sünnitawad romides ja oma londiga

nahta puudutades tõditundmust, iseäranis siis, kui nad ronivad loomadele kõrvaesse, silmanurkadesse, nina- sõõrmetesse ja muudesse tundelikkudesse kohtadesse. Veel rohkem piinab loomi looma kõrbes, kes väga waluksasti hammustab ja loomade werd imeb. Ka inimest tüütab see kõrbes, eelistades kõige rohkem jalasäärte, mille tõttu teda nimetatakse ka „säärekõrbsiks.“ On veel teisi kõrbelikke. Kõik need kõrbsed piinawad loomi ja mõjuwad kaasa piimaanni wähenemisele. Tõsiseks hädaohuks kogu karjale woiwad nad muutuda taubide lewimise korral, sest haigetelt loomadelt kannawad nad haigusidusi ka terwetele, kiirustades seega tauid lewimist.

Wäga raske on kõrbeste vastu wõidelda, sest nende sigiwus on suur. Üle talwe elawad ainult emakõrbsed, kellel aga suwe jookkul on miljonid järeltulijaid. Wäga tähtis on kohe esimesi kõrbsed ära häwitada. Kõrbsed munewad oma mune sõnnikusse ja igasugustesse kõdunewaisse ainetesse. Mida rohkem mustust talu õnes, seda rohkem kõrbsed. Seega on piinlik puhutus tähtsamaks eeltingimuseks edutaks kõrbeste vastu wõitlemiseks. Tuleks hoolt kanda, et sõnnik ja prügi saaks koondatud kindlatesse hoiukohtadesse ning ei jäeta wedelema lauda ukse ette. Sõnnik ja wäljatäigu kohad tulewad kord nädalas lubjaveega üle kallata (1 osa kustutamata lupja, 3 osa wett). Soowitaw on juure lisada ka wähe petrooleumi. Sõnniku peale

wõib riputada kainiiti. Need abinõud ei rifu sõnniku wäärtust, ühtlasi aga ei saa sigineda kõrbsed.

Kõrbeste eemale peletamine laudast.

Et aga olemasolewast kõrbsest wabaneda, peab tarwitusele wõtma teisi abinõusid. Need on palju katsutud Lääne-Euroopa riikides, kuid ainult wähesed on kütalt mõjuwad. Soowitatakse piinlikku puhust pidada laudas, millega taoks wõimalus signemiseks mitmesugustele sõõdirutele ja haigusidudele, ühtlasi aga muutub jarnane laut kõrbestele ehamugawaks. Lauta tuleks puhastada järgmiselt: lauda seinad lubjatakse suwe jookkul torduwalt lubjaveega, mille hulka segatakse kreoliini (1 nl. pange wee kohta), loorberi õli wõi maarjajääd ($\frac{1}{4}$ nl. pangi wee kohta). Korralikult tuleb ära puhastada ka lauda pörand ja lubjaveega üle kallata. Sõnnikulaudades weetagu kogu sõnnik wälja, lauda põhi eht pörand kallatagu lubjaveega üle ja peale pandagu paks turba kord, millist pealt kaetaks õlgedega (et turbapuru ei lendaks piimanõudesse). Kõrbsed ei armasta sinist walguist, sellepärast soowitatakse lauda atnallaajse sinisets wärwida lubjaveega, mille hulka lisatakse pesusinet. Laudu koristamist lõpetades, ärgu unustagu perenaised ka kinnasio ja sõimefid ning kõiki loomade toidunõusid tulise lehelisega üle pesta, samuti ka kammid ja harjad lehelises leotada, millega häwitatakse määratu hulk pisikuid. Kõrbsed ei armasta tõmbetuult. Sellepärast tulewad õhtuti wilu ilmaga kõik ukjed, atnad awada, et tekiks tugew tõmbetuul, mis kõrbsed kaasa wiib. Seda tehtagu muidugi karja wäljasoleku ajal. Wäiteje poolal tulewad atnad ja ukjed alati sulgeda. Soetlotud abinõud aitawad tunduwalt kaasa kõrbeste wähenemisele.

Sinnud — tähtsamad kõrbeste ja parmude häwitajad.

Wäsimatuiks waenlasteks kõrbestele ja parmudele on pääsukesed. Sellepärast kaitste pääsukesi kasside eest ja ärge häwitage nende pesi lautades. Megi põlatud warblane on suwe jookkul väga kasulik loomake, sest warblane toidab oma poegi, keda ta suwe jookkul 3—4 korda munadest wälja haudub, üksi kõrbeste, kapsausfide ja muude putukatega; alles täiskaswanud warblane tarwitab toiduks ka teri ja marju. Üldse on suurem osa talu ümbruses liikuwast lindudest inimesel heaks abiliseks kõrbeste ja muude putukate vastu wõitlemisel. Sellepärast kaitste neid jõudu nõõda ja häwitage hulkuwaid ja ülekülliseid kasse. *H. Brauer.*

Saku majapidamisüskool.

Katkeid lastehoiust.

Hinnalapse loomulik toitmine ja selle korraldus.

Toitmine on tähtsam osa lapsehoiust, kuna temast just esimeses jões oleneb lapse arenemine ja elu. ne ja elu.

Kui palju ka imiku toitmiseft kõneldatakse ja kir-

jutatakse, siiski kõige siju oleks lühidalt kokkuvõetena järgmine: „ema, toida oma last rinnaga.“

Endistel aegadel ei mõelnudki keegi lapsele midagi muud anda, kui emarinda, mis selleks looduse poolt määratud ja mille peale igal lapsel õigus. Kuid

kultuuri arenemisel, kus ka keemias suuri edusamme tehtud, hakati uskuma, et inimene võib oma tahtmise ja äranägemise järgi muuta looduse seadusi ning hakati ka emapiimale aseeaineid muretsema. Need katsed ja piüübed on ifka ja alati uuesti kinnitanud, et emapiimale ei leidu ühtegi aseeainet.

3ga ema peab lapse toitmist võtma püha kohusena ja teadma, et ema süda ja ema piima ei saa millegagi asendada.

Lapse kehakene tarvitab korralikuks kasvamiseks emapiima, kuna temas kõik olused olemas, milliseid vajab lapse organism enda ülesehitamiseks. Sellepärast nimetatakse toitmist emapiimaga loomulikuks toitmiseks, kuna toitmine teiste (lehmade, kitsede) piimadega ja muude imelikududega vastupidi ebaloomuliku, või kunstliku toitmise nime kannab.

Ena, toida last rinnaga, siis näitad ja, et oled tõesti ema, kes lapsele mitte ainult elu ei anna, vaid kes võimaldab ka ta edaspidist olemasolu kõvendades lapse jõudu tulevasteks eluraskusteks.

Toida, ema, ise oma last, ja võib seda, sest ema, kes jõuab last kanda ja sünnitada, on tugev küllalt, et teda ka toita. Tõeliselt ainult vähesete väljawõtetega võib iga naine oma lapsele tarvilikku toitu anda, peale selle, kui ta teda üheks kuud oma vere kaudu toidnud ja lõpuks terveks ilma toonud, vähemalt esimesed kuud võib ta seda, kuni laps tugevamaks saab ja kõige hädavajalikkumast ajajärgust üle jõuab.

Süüdi on enamalt jaolt ifka teadmatus ja vahad nõuandjad. Otsitakse ja leitakse ka igasugu põhjuseid, millised keelavad last toita, nagu verevaesus, närvilikkus, piimapuudus. Võetakse põhjusel ka inimesoo kiire vaimline arenemine, mis põhjustab kehalise nõrgenemise.

Kuid on kindlaks tehtud, nagu juba öeldud, et pea kõik emad — ainult üffikud väijaarvatud — võivad vähemalt mõned kuud last imetada, ja on küllalt emasid, kes seda võivad paar aastat ja enamgi. Teistel jälle on 2 liitrit ja veel rohkem piima päevas ning võivad korralikult last toita.

Terwele emale, kes vähegi korralikult toidetud, ei tohi lapse imetamine halba teha, ei tee seda ka, kui ta korralikult läbi viiakse, aga just vastupidi, mitmed hädad saavad emal imetamise läbi ära hoiatud. Emaka tagasikujunemine, näit., areneb imetajal emal palju kiiremini, ka rasedus ei kordu nii sagedasti, mis soovitatav ja kasulik nii emale kui lapsele.

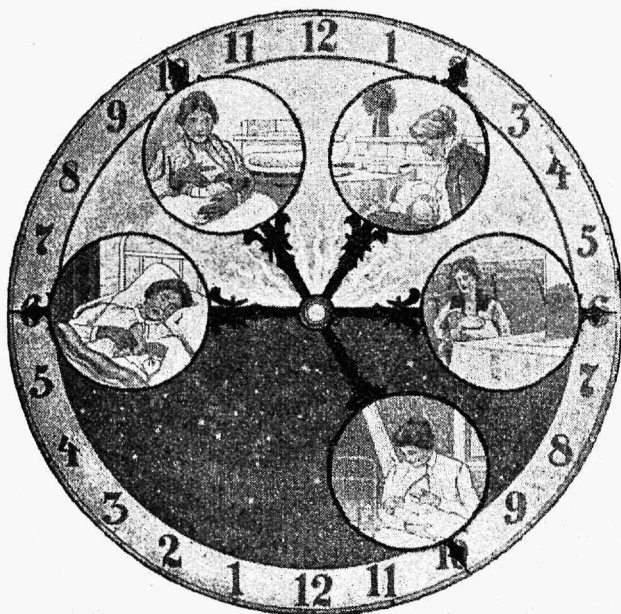
Baljud emad kardavad, et neil vähe piima on, et piim rinda ei tulegi, et laps nälgib ja muud sellesarnast, kuid igal emal peaks olema usku ema kohuste täitmise jõu sisse, peaks jätkuma kannatust seda teha.

Wäga haruldased on juhud, kus ema hea soori ja parema tahtmise juures ei suuda last toita, kuid

harilikult võib tahtmine ja kannatus kindlasti sibile.

Kui laps tugevasti imeb, siis mõjub see juba piima hulga suurenemise mõttes hästi ja kuigi peaks suurima mõned päevad, kuni piim küll määralt tulema hakkab, siis ei tähenda see veel midagi halba.

Wast sünninu tuleb hästi toidetult ilma ja eialgu ei ole tema toidutarvidus kuigi suur, nõnda, kub. Esialgne piim (collostrum) on paksem, kollane et väikeselt hulgast kallist märjutesest temale jätkub ja oma isääraliste omaduste tõttu eriti tulus vast sünninule.

3mitu ja väikelapse jõggiajad.

Rõigile on teada, et harjutamine teeb tugevaks, — see maksab ka piimanäärme kohta. Piima rohkus on sageli otskohekses ühenduses imemisäritutega: mida tugevam wiimane, mida põhjalikumalt igakord rind tühjendatakse, seda suurem on piima hulk ja harilikult võiks öelda, et piimanäärre produtseerib piima vastavalt lapse nõuetele.

Enneaegsed lapsed, kelle kasvamiseks emapiimaga toitmine tingimata tarvilik, on sageli, kui mitte alati, nõrgad ja saamatud ning nende imetamine võib teha suuri raskusi. Wälja pumbatud rinnaga piima antakse neile lusikaga või pipetiga, kuni nad wiimaks ometi rinda võtma hakkavad.

Kui ema, kelle laps imemises saamatu ja nõrk, tahab, et temal piima oleks küllaldaselt, peab ta piima, mis peale imetamist rinda jäi, igakord käega wälja liipsma, või piimapumba abil rinda tühjendama, ehk jälle peale oma lapse toitmist veel üht võõrast last toidma, muudugi tingimisel, et see

viimane täiesti terve oleks. Samuti ei tohi haige ema kunagi võõrast last toita võtta.

See korraldus nõuab emalt muidugi suurt tähelepanu ja hoolt, kuid ta lapse tervis ja korralik kasvatamine tasub seda täielikult.

Tulevad ette juhud, kus ema piima puudusel pidi katkestama lapse toitumise, sageli on sarnane ema ise süüdi, kuna ta patustas seaduste vastu, millest järgi töötavad piimandärmed.

Mõnikord katkestatakse imetamine põhjusel, et piim olewat „halb“ ja „raskest seediv,“ millest oletused aga õiged pole. Emapiim on alati parim ja kõhaseim toit imikule.

Zmiku toitumise korraldus.

Et rinnalapse toitmine oleks korralik ja kasulik nii emale kui lapsele, on tarvilik, et ta sünniks kindla korra järgi ja mitte, nagu seda harilikult tehakse, kuidas ja kuuas aga juhtub, või kui laps vähe häälitseb. Sarnane korratu toitmine on vastuvõetav emale ja kahjulik ka lapse tervisele.

Vastjündinuu magab pea vahetpidamata kogu esimese päeva ning pole soovitatav teda segada toitumisega, kuna ka ema puhkust vajab. Imema pannaakse ta alles 12—20 tunni pärast. ehk ka varem, kui rahutuse ja karjumise põhjusel näib olevat nälg.

Toidutarviduse suhtes erinevad vastjündinud lapsed üksteisest suuresti: ühed imewad juba teisel päeval väga tugevasti, kuna teised isegi kolmandal päeval ja veelgi hiljem selleks ainult nõrgalt soovi avaldavad ja uimased ning saamatud on. Mõnede juures kestab sarnane seisuford nädalaid. Ükski pole aga meistriks sündinud, ka söömine vajab õppimist ja õpetajal ei tohi katkeda kannatus. ka kui algul piima hull väike ja ta juuretulek aeglase.

Lapse imema paumisega ei tohi oodata seni, kui piima küllalt, vaid wastupidi, tuleb last just selleks rinnale panna, et piim küllaldaselt tulema hakkaks. Ka peab ema lapsele algul abi olema, kuna ta ühe käega lapse peakest kõrgemal hoiab ja teisega rinda lapse ninast emale vajutab, et t hingata saaks vabalt.

Esimestel 4—5 nädalal toidetakse last iga 3 tunni järgi, s. o. 6 korda päevas, kuna teisel kuul teda juba iga 4 tunni järgi, s. o. 5 korda päevas sööta tuleks: kell 6 ja 10 e. l., kell 2 l., kell 6 ja 10 p. l. (vaata pilt).

Et lapse kõhulesele võimalust anda puhata, tehtagu öösel 7—8 tunniline vaheaeg, kuna alaline tegevus halvaks lapse nii kui nii nõrku seedimiselundeid ja põhjustaks seedimisrikkeid, millest lapse edaspidisele arenemisele võivad olla kurvad, isegi parandamatud tagajärjed.

Ka emale on õhine puhkus hädasti tarvilik. Kui seda algul kavalimlalt katjutakse läbi viia, harjub laps mõne päevaga sarnase korraldusega täiesti.

Kui laps nutab, ei pruugi selle põhjusel mitte nälg olla, nagu seda harilikult efektsel arvatakse, vaid ümberpöörduvalt, just ületoitmine (liigisöömine) on karjumise põhjusel, kuna tekitab kõhuvalu. Võivad olla ka paljud muud põhjused. Igatahes ei tohi rahustamisabinõuks söögivaheaegadel kunagi olla söötmine.

Ei tee rinnalapsele miga, kui ta ajutiselt vähem süta saab, kui ta toidu tarvidus, kuid jahu ei tohiks lasta lapsel kannatada ja peaks temale söögi vaheaegadel, samuti ka öösel vähe keedetud vett või mgusaks tehitud nõrka teed andma. Samuti talitatakse ka esimestel päevadel, kui emal piima vähe, laps nõrgalt imeb ja ainult vähesese piimahuulgaga läbi saama peab, nagu ka lapse või ema haiguse ajal.

Bedelikke sarnastel kordadel antagu lapsele lussikaga ja ärgu harjutagu last pudeli või lutiga, millest inimene kergem, kui rinnast, ja mille mõjul lapsed sageli pärast enam rinda võtta ei taha.

Antagu lapsele ainult ühte rinda, vaheldumisi ükskord paremat, teinekord pahemat, et laps ta täielikult tühjaks imeks. See on parem lapsele ja emale. Teab laps, et ta korraga mõlemat rinda saab — lapsed on targemad, kui arvatakse ja harjuvad kiirelt, — siis imeb ta ainult seni, kui piim kergelt tuleb ja ei pinguta enda jõudu, et rinda tühjaks imeda vaid jääb ootama teist rinda. Misjooks temagi ennast asjata peaks vaevama, kui võimalik kergemini läbi saada? Mis kasulikum, seda ta muidugi ei tea, — ei tea ka, et viimased piimatilgad just need kõige toitvamad ja rasvarikkamad on ja ka piima rohkus väheneb, kui rinnast tõduvalt täiesti tühjendatud ei saa.

Õpuliselt peab siin otsustama lapse kaalumise enne ja pärast toitmist, et kindlaks määrata saadud piimahuulka. Kui emal vähe piima, tuleb muidugi mõlemat rinda korraga anda, et katta lapse toidutarvidust.

Ühel korral kaalumisel ei ole palju tähtsust, peaks last kaaluma igal söögikorral ja paar päeva ärraimevõtta. Siis saab juba näha, kui palju saab laps kehtmiselt päeva kohta piima. Olgu tähendatud, et see piima hull 2—3 elukunl peaks vastama umbes $\frac{1}{6}$ lapse kehakaalust, 3—6 kuuni olema $\frac{1}{7}$ ja hiljem $\frac{1}{8}$ tema kehakaalust. Niides lapse kaalumisel enne ja pärast toitmist peavad olema samad. Kuid mitte ainult kaalumise ei tohi mõõduandev olla, tähtsam on lapse seisuford, kuidas ta kaalus juure võtab ja areneb, sest mitte kõikide rinnapiimade toiduväärtus pole ühesuune ja eriti kõikum on rasvarikkalduks. Selle tõttu ei tule arvutada mitte ainult piima hulgaga või kaaluaga, vaid ka ta väärtusega.

Laps jätagu rinnale 15—20 minutit. Sageli on ta veel lühema ajaga — juba 5 minutiga — kõhu täis söönud ja lasseb rinna lahti. Seda teeb ta wabatahtlikult ja ei ole mõtet teda uuesti söö-

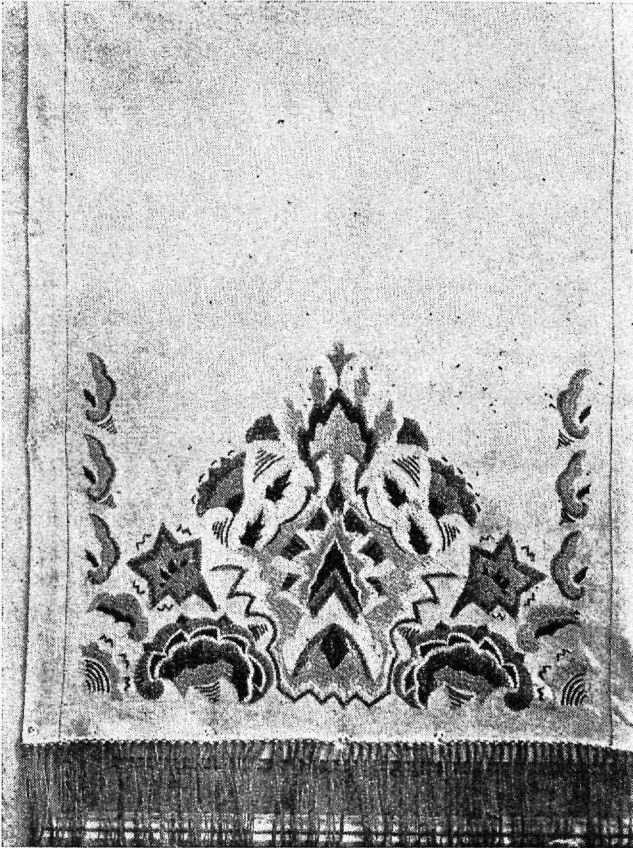
ma sundida, kuna see väsitab ainult ema ja õpetab last laisaks, eriti veel, kui last magada lastatse ruuna juures. Kui ema sarnaselt korraldada katjub lapse toitmist, siis ei ole imetamine temale liig tü-

likas, ja lapse korralik kasvamine ja hea tuju teevad temale ainult rõõmu.

(Särgneb).
Dr. Paula Vreinthal.

Kodukäsitöö osa.

Nr. 1. Linif.

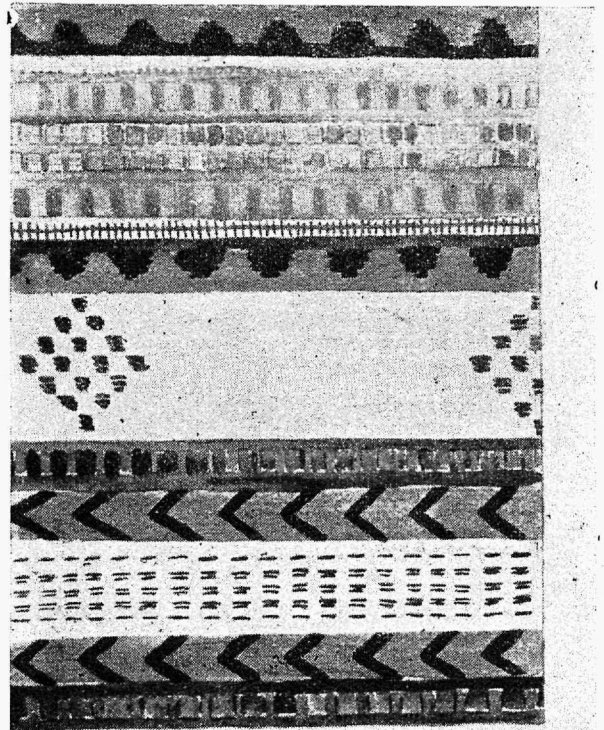
Linif nr. 1 on õmmeldud tumekollasele ripsriidele õige paljudes värvides, mis on tarvitatud niisugusel kujul, et need sünnitavad teatud üleminekuid toonides ja täiesti iseguguse ilme annavad igasugustele väljaõmmelustöödele.

Seda joonistust on võimalik tellida „Naiste Hääle“ toimetusest. Joonistuse hind 85 mk.

Nr. 2. Muistse Gesti kirjaga waip.

Meie rahva wanade käsitööde fagus esitavad waibad oma ülesehituses meie esivanemate kudumise kunsti. Siinjuures peab tähendama, et nimetus waip ei tule mitte selle sõna otsekoheises mõistes võtta, sest waiba all tuleb meil mõelda eeskätt eriotstarbeks määratud kudumise töid, mis on määratud kas seinailustuseks ehk põrandakatteks, seega täidavad rohkem arktektoonilisi ülesandeid. Selletaolisi waipu ei ole tun-

nud meie esivanemad, nagu nemad üldse ei ole midagi valmistanud otsekohe ruumi kustumise mõttes. Need waibad aga, mis leiduvad meie rahva wanawara fogudes, on olnud woodiwaipadeks ja rec, wõi õigemini märksitekkideks.

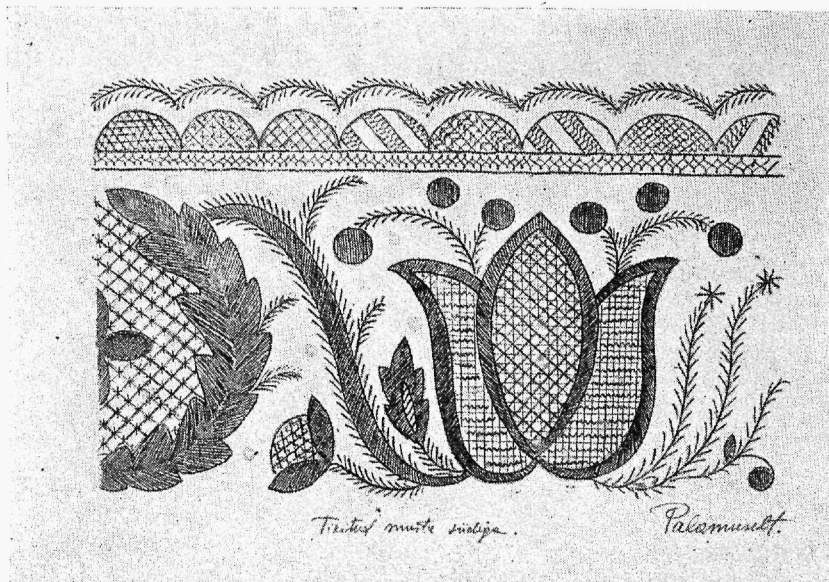
*Detail wood. vabrikast.
Täht V. Linnapüü*

Neis waipades esinevad kirjad ei kujuta küll mitte ornamenti, mis kuidagi oleks isegugune, wõi täiesti omaette ilm. Täüübilisemates neist näeme neidsamu worme, mis on wõõrkirjadestki, ja need wormid kujutavad õieti üksteise kõrwale asetatud wõid, kas wahedega, mis on ühewärwiline, ehk ka ilma wahedeta, ja läbitawad terve waiba ühest äärest teise. Enamus neist wanadest waipadest on valmistatud lihtsal kudumisel, kus kirjad on tekkinud wahesest niite tõusmisest. Peale nende on aga waipu, mis on osaliselt põimitud, osaliselt koetud. Üht selletaolist waipa kujutab juuresolew pilt. Wärvideks on siin tarwitatud potistmist, pruuni, rohelist, kollast ja madarapunast.

Nr. 3. Gesti tanu firi.

See firi on üks neist paljudest muustritest, mida on tarvitatud mõnikümne aastat tagasi peakatte ääre ilustuseks. See, kui ka kõik teised lillelisest muustrid ei ole tarvitusel olnud kõigis maanurkades, vaid pea-

fujude keffkohad kujutavad enesest võrku, just kui oleks need läbipaistvad. Kujude välimised osad on aga õmmeldud peaaegu üksteise kõrval seisvais, isefugustes pistetes, mis sarnanevad madalpistetele. Ülemine

asjalikult Põhja-Gestis. Need on õmmeldud harilikult mitmes värvis, kuid leidub ka niisuguseid, milles tarvitatud ainult üht värvi. Üks sarnastest on juuresolev firi. See on välja õmmeldud musta siidiga, sealjuures õige mitmekesistes pistetes, mis annavad tööle hoopis omapärase ilme ja teevad üffikud osad kirjas erinevais kõrvalseisvais. Nii uüeme, et

äär, mis fatab alumist suurt kirja, eistab veel suuremat pistete erijärjestust. Peale selle on tarvitatud hõbedavärvilisi metallist litreid, nii väljaõmmeluse peal kui ka kirja vahedes. Oma ülesehituse poolest on juuresolev firi kohane äärefaunistustes mitmelgi pool, näiteks liniku, laudlina ju. ääres, kusjuures kujusid ainult forrata tuleb.

Tululifud teated.

Beefindlad jatanõud.

Tahetaks jatanõud beefindlaks teha, tuleb parafiini beinjini kees üles jutatada ja selle julatijega nahka ja õmbluži nii kaua määrda, kuni nahk enam jisse ei tõmba. Nahk ei kaota oma läiget ja on terve puhastada. Taldadele ei võdi seda tarvitada, tallad lähewad väga libedaks. Taldalaahale on wärmiks kasulik tarvitada.

Rahutu lehm.

Rahutu lehm, kes end läpsta ei lasje, jääb rahulifuks, kui kilmma weega märjaks tehtud riie selja peale pannakse. See abinõu on parem, kui jalge ja saba kinnistamine.

Lafeeritud asjad.

Lafeeritud asju ei võdi weega pesta, waid õhuke linane riie teha märgaks puudliga, ja siis kõwasti hõõruda, kuni niiskus eemaldub.

Pargitud käed.

Suurwikja part kaob jõrmedelt, kui jõrmed kastetakse mõneks minutiks kange tee siisjee ja siis sooja weega hästi pestakse.

Emaileeritud nõud.

Emaileeritud nõud ei wõi kunagi efmene kord juure tule peale panna, siis tõõp wõõp lasti.

Kiki.

Naised ja neiud!

Praegusel üleeuroopalisel meeste puuduse ja üldisel materjaalsel ajajärgul on naisele iga pluss suure tähtsusega. Kes neid mõistab kasutada — sammub teistest ette. Suure plussi igale emale ja tütrele annab

kaasavara- ja lastekinnitus

Kinnitus A-S. „EESTI UNION“

Tallinnas, S. Karja tän. 18,
peakontor: EESTI LAENU PANGAS, annab Teile selle plussi.

Kaasavara soov mölgub iga materjaalselt mõtleja mõttes.
„EESTI UNION“ annab Teile kaasavara!!!
Nõudke lähemaid teateid tema peakontorilt ehk agentuuridelt.

Suurveski

J. Puhk & Pojad

Tallinnas, Rannavärava p. 21.

Telefonid: 15-84, 26-15, 24-33 ja 28-11.

NISUPÜÜL — Kõrgem Pehme — Eesti Parem — Kalev — Taara — Kungla — Sampo — Sõre — Poolsõre ja Manna. — — —

Rukkijahu, rukis, rukkipüül, tangud, kruubid, kliid, loomajahu, suhkur, riis, herned, heeringad, sool ja muu koloniaalkaup.

Kontorid:

TARTUS — Poe tänav Nr. 9
Tel. 6-63.

VALGAS — Vabaduse t. Nr. 32
Tel. 91.

PÄRNUS — Nikolai tän. Nr. 6
Tel. 190.

VILJANDIS — Tallinna t. Nr. 3
Tel. 2-11.

RAKVERES — Laada t. Nr. 27
Tel. 1-05.

NARVAS — Tallinna mnt. Nr. 5
Tel. 27.

PETSERIS — Turuplats Nr. 9
Tel. 70.

Mina tarvitan ainult „EPHAG“i
kosmeetika aineid.

A-S. "EPHAG"

Kõik väljamaa lõhnaõlid,
puudrid ja kosmeetikapare-
matest vabrikutest: Coty,
Piver, Houbigant
j. t. j. t. j. t.

"Ephag" Eau de Cologne triple
"Ephag" hambapastad
"Ephag" toalet-artiklid
"Ephag" kasekreem
"Ephag" Végétal

	<p>Uudis! "JSJS" Uudis!</p> <p>"Jsis" kreem "Jsis" puuder "Jsis" seep</p>	
---	--	---

A-S. Eestimaa Apteegi ja Rohukaubanduse Ühing "EPHAG"
Harju tän. 41 TALLINNAS Narva m. 42